



RODIČE A JEJICH OČEKÁVÁNÍ OD ŠKOLNÍ DRUŽINY

Bakalářská práce

<i>Studijní program::</i>	B7505 – Vychovatelství		
<i>Studijní obor:</i>	7505R004 – Pedagogika volného času		
<i>Autor práce:</i>	Soňa Černá		
<i>Vedoucí práce:</i>	Mgr. Magdaléna Marešová		



PARENTS AND THEIR EXPECTATION FROM THE AFTER-SCHOOL CLUB

Bachelor thesis

<i>Study programme:</i>	B7505 – Education in Leisure Time		
<i>Study branch:</i>	7505R004 – Education in Leisure Time		
<i>Author:</i>	Soňa Černá		
<i>Supervisor:</i>	Mgr. Magdaléna Marešová		

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Soňa Černá
Osobní číslo: P10000906
Studijní program: B7505 Vychovatelství
Studijní obor: Pedagogika volného času
Název tématu: Rodiče a jejich očekávání od školní družiny
Zadávající katedra: Katedra pedagogiky a psychologie

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl:

Zjistit, zda rodiče očekávají strukturovanou pedagogickou práci a zda považují svá očekávání za naplněná.

Metody: dotazník.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Gavora, P. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2001. ISBN 978-80-7315-185-0

Hájek, B. Pávková, J. Školní družina. Praha: Portál, 2001. ISBN 978-80-7367-900-2

Holeyšková, A. Rok ve školní družině. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-73-67-341-X

Pávková, J a kol. Pegagogika volného času. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-569-5

Švaříček, R. Šedřová, K. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Magdaléna Marešová

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce: **30. listopadu 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. prosince 2013**



doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.



doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 10. ledna 2013

Poděkování

Mnohokrát děkuji Mgr. Marešové, vedoucí mé bakalářské práce, za odbornou pomoc, věcné připomínky a vstřícnost. Poděkování nadále patří základním školám Harrachov, Jilemnice, Jablonec nad Jizerou, Martinice v Krkonoších, Roztoky u Jilemnice, za možnost uskutečnit výzkum v jejich školních družinách a v neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině za podporu a trpělivost.

Anotace

Tématem této bakalářské práce je očekávání rodičů žáků mladšího školního věku vůči školním družinám. Teoretická část vymezuje základní pojmy jako: historie výchovy mimo vyučování, volný čas, školní družina, cíle, funkce a podmínky školní družiny, spolupráce školní družiny s dalšími subjekty a tematizuje cíle. V praktické části se tato práce zabývá kvalitativním výzkumem, vyhodnocením a zpracováním dotazníků, které byly rozděleny respondentům ve školních družinách v Podkrkonoší. Cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda jsou rodiče seznámeni s aktivitami, které ve školní družině probíhají, odkud rodiče čerpají informace o programu školní družiny. Dílčím cílem bylo zjistit, zda rodiče očekávají od školní družiny strukturovaný program nebo je to pro ně pouze místo, kde je o jejich děti postaráno v době jejich nepřítomnosti.

Klíčová slova: výchova mimo vyučování, volný čas, školní družina, cíle školní družiny, funkce školní družiny, podmínky školní družiny, spolupráce školní družiny s dalšími subjekty, charakteristika mladšího školního věku, osobnostní charakteristika mladšího školního věku

Annotation

The subject of this thesis is parental expectations towards the after school clubs of their children. The theoretical part the basic terms (history of education outside of schooling, leisure time, and focuses on the after school care and its aims, functions and conditions, cooperation of the after school care with other subjects. In the practical part, the thesis deals with evaluation and processing of the questionnaires distributed in after school care. The aim of this thesis was to find out whether parents are acknowledged with the activities in the after school care in the Podkrkonoší region and where do they get their information about the program in after school care from. The subgoal was to learn whether parents expect a structured program or whether the after school care is only a place where there is their child taken care of in their absence.

Key words: education outside of schooling, after school care, aims of the after school care, functions of the after school care, conditions of the afterschool care, cooperation of after school care with other subjects, younger school age characteristic, personal characteristic of younger school age

Obsah

Poděkování.....	6
Anotace.....	7
Seznam tabulek a grafů.....	9
Úvod.....	11
1 Teoretická část.....	12
1.1 Historie výchovy mimo vyučování.....	12
1.2 Volný čas.....	14
1.3 Školní družina.....	15
1.3.1 Vymezení pojmu školní družina.....	15
1.3.2 Cíle školní družiny.....	15
1.3.3 Funkce školní družiny.....	18
1.3.4 Podmínky činnosti školní družiny.....	20
1.3.5 Spolupráce školní družiny s dalšími subjekty.....	20
1.4 Charakteristiky dítěte mladšího školního věku.....	21
1.4.1 Vývojové charakteristiky dítěte mladšího školního věku.....	21
1.4.2 Osobnost dítěte mladšího školního věku.....	24
2 Praktická část.....	25
2.1 Metodologie výzkumu.....	25
2.2 Návrh dotazníků.....	25
2.3 Vybraná zjištění popisující soubor dětí, navštěvujících školní družiny v Podkrkonoší.....	26
3 Prezentace výzkumných zjištění.....	28
3.1 Spokojenost rodičů se školní družinou.....	28
3.1.1 Informovanost rodičů o činnostech probíhajících ve školních družinách....	29
3.1.2 Zdroj informací o činnosti školní družiny.....	40
3.1.3 Zájmové aktivity a činnosti ve školní družině.....	42
4 Souhrné hodnocení výsledků dotaznickového šetření.....	47
5 Závěr a diskuze.....	47
Seznam literatury a zdrojů.....	49
Literatura.....	49
Internetové stránky.....	49
Přílohy.....	50

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.....	16
Tabulka č. 2 Kompetence předávané školní družinou.....	17
Tabulka č. 3 Aktivita související s plněním školních povinností.....	18
Tabulka č. 4 Časové úseky během dne dítěte.....	19
Tabulka č. 5 Činnosti ve školní družině.....	19
Tabulka č. 6 Návrh dotazníků.....	25
Tabulka č. 7 Rozdělení dětí dle věku.....	26
Tabulka č. 8 Počet dětí ve školních družinách.....	27
Tabulka č. 9 Využití školní družiny.....	27
Tabulka č. 10 Počet hodin strávených ve školních družinách.....	27
Tabulka č. 11 Navštěvují děti rady školní družinu?.....	28
Tabulka č. 12 Jsou rodiče seznámeni s činnostmi ve školních družinách?.....	29
Tabulka č. 13-17 Jsou rodiče seznámeni s činnostmi ve školní družině, kterou navštěvuje jejich dítě?.....	30-33
Tabulka č. 18 Využití zájmových činností ve školních družinách?.....	34
Tabulka č. 19-23 Využívají rodiče zájmových činností ve školní družině, kterou navštěvuje jejich dítě?.....	35-39
Tabulka č. 24 Oblasti zájmové činnosti, které by měla školní družina zahrnovat.....	43
Tabulka č. 25 Jaké aktivity děti rady vykonávají?.....	44

Tabulka č. 26 Rozšířili by rodiče některou z aktivit ve školní družině?.....45

Tabulka č. 27 Rozvíjí školní družina znalosti ze školy?.....46

Seznam grafů

Graf č. 1 Rozdělení dětí dle věku.....26

Graf č. 2 Navštěvují děti školní družinu rády?.....28

Graf č. 3 Jsou rodiče seznámeni s činnostmi ve školních družinách?.....29

Graf č. 4-7 Jsou rodiče seznámeni s činnostmi školní družiny, kterou navštěvuje jejich dítě?.....30-33

Graf č. 8 Využívají rodiče ve školních družinách zájmových činností?.....34

Graf č. 9-13 Využívají rodiče ve školní družině, kterou navštěvuje jejich dítě zájmových činností?.....35-39

Graf č. 14 Oblasti zájmové činnosti, které by měla školní družina zahrnovat.....43

Graf č. 15 Jaké aktivity děti rády vykonávají?.....44

Graf č. 16 Rozšířili by rodiče některou z aktivit ve školní družině?.....45

Graf č. 17 Rozvíjí školní družina znalosti ze školy?.....46

Úvod

Školní družina je zařízení zájmového vzdělávání, navštěvují ji žáci prvního stupně základní školy, jejichž hlavní charakteristiky jsem podle zjištění z odborné literatury vymezila v nadcházejícím textu. Tito žáci ve školních družinách naplňují svůj volný čas, seznamují se se zájmovými aktivitami, jejich obsahem a formou. Školní družina také rozvíjí sociální rovinu. Hájek a Pávková a kol., uvádějí (2011, s. 7), že rodiče školním družinám přikládají stále větší význam, a to zejména v prevenci sociálně patologických jevů. V následující empirické části práce jsem se pokusila podrobně prozkoumat, jaká jsou očekávání rodičů vůči školním družinám v regionu, kde žiji – v Podkrkonoší.

Po získání kvalifikace volnočasového pedagoga bych chtěla pracovat s dětmi, například právě ve školní družině. Mám dceru, která bude brzy také navštěvovat základní školu a jistě i školní družinu. Proto jsem chtěla zjistit, zda rodiče, stejně jako já, od školní družiny něco očekávají. Já očekávám od školní družiny poměrně hodně a zajímá mě, zda i ostatní rodiče se zajímají, co dělá jejich dítě po skončení vyučování a jak tráví svůj volný čas.

Cílem mé práce bylo zjistit, zda jsou rodiče seznámeni s aktivitami, které ve školní družině probíhají a odkud rodiče čerpají informace o programu školní družiny. Dílčím cílem bylo zjistit, zda rodiče očekávají strukturovaný program nebo je to pro ně jenom možnost hlídání dětí v jejich nepřítomnosti.

Svoji práci jsem rozdělila do dvou částí. V teoretické části je cílem, s pomocí odborné literatury, vymezit pojmy historie výchovy mimo vyučování, volný čas, pojem školní družina a dále charakterizovat cíle školní družiny, funkce a podmínky školní družiny, spolupráce školní družiny s dalšími subjekty. Dále ve své práci vymezuji charakteristiku mladšího školního věku z pohledu vývojové psychologie a osobnostní charakteristiku dítěte mladšího školního věku.

Druhá, praktická část mé práce, se zabývá kvantitativním výzkumem, který jsem uskutečnila pomocí dotazníků rozdaných respondentům ve školních družinách v oblasti Podkrkonoší. Dále se v této části zabývám metodologií výzkumu, návratností dotazníků, zjištěními, která popisují soubor dětí navštěvujících školní družiny ve vybraných obcích. Popisují zde výzkumná zjištění: spokojenost rodičů se školní družinou, informovanost rodičů, zdroje informací o činnosti školní družiny, zájmové činnosti, oblasti zájmových činností ve školních družinách, aktivity, které děti rády vykonávají a využití zájmových činností ve školních družinách.

1. Teoretická část

1.1. Historie výchovy mimo vyučování

Počátky výchovy ve volném čase v novodobé společnosti jsou spjaty, jak ve své knize *Pedagogika volného času* uvádí Pávková, Hofbauer a kol., (2008, s. 21-22), s proměnami práce a životního způsobu obyvatel měst a vesnic po skončení třicetileté války. Tehdy začal proces uvolňování života člověka od domova jako současného bydliště, pracoviště i místa trávení volného času.

V průběhu 17. století si bohatší obyvatelé začali stavět za hranicemi měst tzv. víkendové domy, ve městech vznikaly kluby, kavárny, spolky a společnosti dospělých. Příslušníci dělnictva usilovali o postupné zkracování pracovní doby, která tvořila podstatnou část dne a celého života dospělých, mládeže a dětí. Cílem bylo získat dostatek času na regeneraci pracovní síly, na sebevzdělávání, rozvoj zájmů, na sociální a veřejnou činnost. Zasluhou obcí, sdružení, dospělých i mládeže, osvěcených pedagogů, lékařů a veřejných pracovníků se rozvíjely nové typy činností a realizačních institucí.

Již na počátku tohoto století vyplynuly dva hlavní způsoby, které přetrvaly dodnes. Nejdříve to byly aktivity a zařízení pro dospělé, později, ale s rostoucím důrazem, vznikala sdružení a zařízení zaměřená pouze na mládež a děti. Vývoj v Evropě byl v tomto ohledu opožděn. Obsahem aktivit a zařízení byly především sociální a zdravotní otázky dětí ze sociálně slabých vrstev (dětské útulky a opatrovny, tábory pro sociálně a zdravotně znevýhodněné). Stát do této oblasti zasahoval sporadicky, těžiště tedy spočívalo na zájmu obcí a institucí sociální pomoci a dobročinných sdružení.

Výchova mimo vyučování má v našich zemích dlouholetou tradici. Neměla však vždy institucionální podobu. Charakter výchovy byl dán postavením a majetností rodičů.

Významnou roli ve výchově dětí mimo školní vyučování měli učitelé. Tyto snahy se opírají o dílo J. A. Komenského. Již v 18. století se mnoho učitelů věnovalo ve svém volném čase dětem, kterým školní vyučování skončilo. Požadavek soustavné výchovy v době mimo vyučování se objevuje v souvislosti se změnami společnosti koncem 18. století a začátkem 19. století. Po zrušení nevolnictví se lidé stěhují do měst, kde pracují v manufakturách. Pracovní doba byla dlouhá a většinou pracovali oba rodiče. Nejprve se dětem věnovaly různé dobročinné spolky. Bohužel tyto snahy neměly systematickosti, přestože na děti měly významný vliv. Do své činnosti zahrnovaly pouze část dětské populace, jak uvádí Hájek, Pávková a kol. (2011, s. 19).

Koncem 19. století se objevují snahy o zakládání institucí ve správě obcí. První útulek byl zřízen roku 1885 v Praze, postupně zřizovaly útulky i další obce. Útulky měly funkci sociální, zajišťovaly dohled nad dětmi a jejich bezpečnost. Výchovně-vzdělávací činnost byla pokroková, kromě školních povinností zahrnovala také rekreační činnost (hry, cvičení, výlety), výtvarné, hudební, literární, vlastivědné a pracovní činnosti. Zvláštní důraz byl kladen na pracovní výchovu, utváření pracovních dovedností i poznávání různých povolání, jak uvádí Hájek, Pávková a kol. (2011, s. 20-21) .

Postupem času byly útulky přejmenovány na družiny. Bylo požadováno, aby učitelka měla pedagogickou kvalifikaci. Důraz byl kladen na souvislosti volného času a školní výuky, které měla družina vhodným způsobem zahrnovat.

V roce 1945 se družiny staly součástí škol. Příprava na školní vyučování byla nejvýznamnější součástí obsahu školní družiny. V 50. letech 20. století bylo vydáno několik dokumentů, ve kterých je zdůrazňována výchovná funkce družiny, volnočasový charakter činností, zájmy dětí a péče o jejich zdraví. Důležitá změna nastala roku 1960, kdy školský zákon stanovil školní družinu pro výchovu dětí mladšího školního věku (1. – 5. ročník). Děti 6. – 9. ročníku navštěvovaly školní kluby. Touto změnou byly respektovány zvláštnosti dětí středního školního věku.

1.2. Volný čas

Volný čas je čas, kdy jedinec nevykonává činnosti pod tlakem závazků, které vyplývají z jeho sociálních rolí, převážně z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas po splnění povinností (pracovních i nepracovních). Volný čas je činnost, do které člověk vstupuje s očekáváním, účastní se ho z vlastního rozhodnutí. Volný čas přináší příjemné zážitky a uspokojení. Hlavními funkcemi volného času jsou odpočinek (regenerace pracovních sil), zábava (regenerace duševních sil) a rozvoj osobnosti (spoluúčast na vytváření kultury), jak ve své knize Děti, mládež a volný čas píše Hofbauer, (2004, s. 13).

Společnost by tedy měla mít zájem na tom, jak svůj volný čas tráví. Na prvním místě je to záležitost rodiny. Rodina však nemůže plně zabezpečit volný čas dětí. Nemá k tomu dostatek času, materiální vybavení a odbornou kvalifikaci. (Pávková, Hofbauer a kol., 2008, s. 13-14)

Nutností je volný čas dětí ovlivňovat pedagogicky. Každému jedinci musí být dána příležitost k naplnění volného času. Děti mají být seznámeny s různými smysluplnými aktivitami, které lze vykonávat ve volném čase (zájmové aktivity), které dětem budou přinášet radost, sebeuspokojení a seberealizaci. Na základě poznání různých aktivit se později utvářejí návyky na využití volného času. Ovlivňování náplně volného času provádí vychovatelka ve školní družině nabídkou alternativních aktivit při vytváření týdenního plánu, nabídkou různých pomůcek a her, vybavením školní družiny, zvolením vhodného prostředí, které bude děti inspirovat (hřiště, tělocvična). Významný je osobní příklad vychovatelky. Nelze akceptovat pasivní pobyt dětí v družině, bez nabídky aktivit nebo pouze sledováním televize či hraním na počítači. (Hájek, Pávková a kol., 2011, s. 23)

2.3. Školní družina

2.3.1. Vymezení pojmu školní družina

Školní družina je zařízení pro zájmové vzdělávání, jež je mezi ostatními zařízeními určenými pro volný čas dětí nejčastější. „Výchova je společenský proces, a tedy i výchovu ve školní družině je třeba chápat jako součást nutné společenské reprodukce, nikoli jako hlídání dětí – tj. pouhou sociální službu,“ jak uvádí Hájek, Pávková a kol. (2009 s. 9).

Školní družina tvoří pro děti přechod mezi výukou a pobytem doma, není pokračováním školní výuky. Práce v družině má svá specifika a je odlišná od běžné vzdělávací praxe, zabezpečuje pro děti nejen sociální funkci, ale i odpočinek, rekreaci a zájmové činnosti. Družina je vymezena dobou bezprostředně po vyučování a odchodem dětí domů nebo za jinými mimoškolními aktivitami. Práce školní družiny je samostatnou oblastí vzdělávání, řídí se specifickými požadavky a pravidly pedagogiky volného času. Školní družiny vznikají při základních školách nebo mohou být jako samostatná zařízení. Zřizovány jsou podle zákona č. 76/1978 Sb. o předškolních zařízeních ve znění pozdějších předpisů. Řídí se vyhláškou MŠMT ČR č. 87/1992 Sb. o školních družinách a školních klubech. (Hájek, Pávková a kol., 2011, s. 9-10)

1.3.2. Cíle školní družiny

Vzdělávání ve školní družině má obohacovat denní program dítěte. Zajišťuje pedagogické vedení při činnostech ve volném čase a individuální rozvoj dítěte. Nabízí podnětné, zajímavé a obsahově bohaté činnosti. Zajišťuje bezpečné prostředí nejen z hlediska fyzického, ale i emocionálního a sociálního. Hájek, Pávková a kol. (2011, s. 10-11) ve své knize uvádí, že jedním z důvodů, proč rodiče přihlašují své děti do školních družin, je předcházení sociálně patologickým jevům. Mnozí rodiče vybírají školu, zejména ve větších městech, podle nabídky zájmových činností po vyučování.

Ve vztahu ke školní družině základní vzdělávání navazuje na předškolní vzdělávání a na výchovu v rodině. Cílem základního vzdělávání je vytvořit základy pro celoživotní učení. Je to etapa, kterou musí projít celá populace žáků. Základní vzdělávání 1. stupně usnadňuje svým pojetím přechod žáků z předškolního vzdělávání a rodinné péče do povinného a systematického vzdělávání. Je založeno na poznávání, respektování a rozvíjení individuálních potřeb, možností a zájmů každého žáka a to včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Vzdělávání svým činnostním a praktickým charakterem odpovídajících metod, motivuje žáky k dalšímu učení. Vede je k aktivitě v učení a k poznání, že je možné hledat, objevovat, tvořit a nalézat vhodnou cestu k řešení problémů.

Cílem základního vzdělávání je pomoci žákům utvářet a postupně rozvíjet kompetence a poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělávání orientovaného především na situace každodenního života a praktického jednání.

Základní vzdělávání je v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem (2007), které přehledně uvádí tabulka č. 1.:

Umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení.
Podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů.
Vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci.
Utvářet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěch vlastní i druhých.
Připravovat žáky, aby se projevovali jako svébytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti.
Utvářet potřebu projevování pozitivních citů v chování, jednání a prožívání životních situací (rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě).
Učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný.
Vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám, duchovním hodnotám, učit se žít společně s ostatními lidmi.
Pomáhat rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými dovednostmi a vědomostmi při rozhodování o vlastní životní.

Tabulka č.: 1 Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání a jeho cíle. Zdroj: RVP, 2007

Smyslem a cílem je vybavit všechny žáky souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro žáky dosažitelná a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění se ve společnosti (Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání, 2007)

Proto Hájek, Pávková a kol., (2011, s. 11-13) vymezují cíle vzdělávání ve školní družině v souladu s tímto dokumentem RVP ZV, tedy kompetenčně. Činnost školní družiny, která je pojmově vymezena jako zájmové vzdělávání, by měla ústít v získávání určitých kompetencí.

Bližší vymezení kompetencí, které by si měl osvojit žák navštěvující školní družinu, shrnuje tabulka číslo 2.:

<p>Kompetence k učení, žák by se měl učit s chutí, započatou práci dokončit, využívat efektivní způsoby pro učení, kriticky hodnotit své výkony, učit se spontánně i vědomě, klást si otázky a hledat na ně odpovědi, experimentovat, poznatky dávat do souvislostí, dokázat uplatnit své zkušenosti.</p>
<p>Kompetence k řešení problémů, žák si všímá okolního dění a okolních problémů, ty mu jsou motivací k řešení dalších problémů, promýšlí a plánuje řešení problémů, hledá různé způsoby k řešení problémů, ověřuje prakticky správná řešení problémů, chápe, že vyhýbání se problémům nevede k cíli, rozlišuje správná a nesprávná řešení, obhájí svá rozhodnutí.</p>
<p>Komunikativní kompetence, žák je schopen ovládat řeč i mimoverbální komunikaci, vyjadřuje vhodně formulovanými větami své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, komunikuje s vrstevníky i dospělými, zapojuje se do debat, dokáže naslouchat druhým.</p>
<p>Sociální kompetence, žák se učí plánovat, organizovat, řídit a hodnotit, dovede odhadovat rizika svých rozhodnutí a nápadů, přistupuje odpovědně k povinnostem a úkolům, rozhoduje o svých činnostech, projevuje ohleduplnost a citlivost, rozpozná vhodné a nevhodné chování, spolupracuje ve skupině, přijímá kompromisy, je tolerantní k odlišnostem mezi lidmi, vytváří si o sobě pozitivní představu, ovládá a řídí své chování a jednání, tak aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty.</p>
<p>Občanské kompetence, žák si uvědomuje své povinnosti, ale i práva a práva druhých, vnímá nespravedlnost, agresivitu, šikanu a dovede se jim bránit, chová se odpovědně, dbá osobního zdraví a bezpečí, respektuje sociokulturní prostředí, chrání a respektuje tradice a kulturní dědictví.</p>
<p>Kompetence k trávení volného času, jsou specifické pro zařízení zájmového vzdělávání, žák se orientuje v možnostech smysluplného trávení volného času, dovede si vybrat zájmovou činnost podle vlastních dispozic, rozvíjí své zájmy v organizovaných skupinách i individuálních činnostech, dovede říci „ne“ nevhodným nabídkám.</p>

Tabulka č. 2: Kompetence předávané školní družinou. Zdroj: Hájek, Pávková a kol., (2011, s. 12-13)

Hájek, Pávková a kol. (2011 s. 11-12) definují pojem kompetence jako souhrn schopností a znalostí a s nimi souvisejících postojů a hodnotových orientací, ty jsou předpokladem k výkonu činností. Uvádí také, že kompetence lze chápat jako specifické integrované vzdělávací cíle. Představují přínosný multifunkční soubor znalostí, schopností, dovedností a postojů, které všichni jedinci potřebují pro svoji osobní realizaci, začlenění se do společnosti a zaměstnání. Inspirací pro stanovení kompetencí účastníků činnosti školní družiny mohou být formulace klíčových kompetencí žáků v programech základního vzdělávání a dětí v předškolním vzdělávání, na které školní družina navazuje a dále je rozvíjí.

1.3.3. Funkce školní družiny

Podstatnou činností školní družiny je pravidelná, každodenní pedagogická práce s žáky. Družina by měla umožňovat dětem odpočinkové činnosti a aktivní odpočinek. Hájek a Hofbauer (2011, s. 147) navíc uvádějí, že ve školní družině měla vždy významné místo také příprava na vyučování.

V 50. letech 20. století, kdy družina plnila především funkci ideologickou, bylo toto poslání dominující a to, že žáci vykonávali celou přípravu na školní vyučování ve školní družině, bylo považováno za žádoucí kvůli omezování rodinného působení na žáky. Postupem času se funkce družiny v oblasti výchovy mimo vyučování měnila a příprava na vyučování přestala být povinně zařazována. Dnes školní družina žákům přípravu na vyučování pouze *umožňuje*. Příprava na školní vyučování je jedna z alternativních činností a může zahrnovat okruh aktivit souvisejících s plněním školních povinností, tyto aktivity jsou uvedeny v tabulce č. 3.:

Vypracování domácích úkolů
Získávání doplňujících poznatků v praxi při didaktických činnostech
Zábavné procvičování učiva formou didaktických her

Tabulka č. 3 Aktivity související s plněním školních povinností. Zdroj: Hájek, Hofbauer (2011, s. 147)

Vypracování písemných domácích úkolů je žádoucí především u žáků z méně podnětného prostředí, kteří nemají doma na tuto činnost odpovídající podmínky. Vypracování domácích úkolů by mělo být vždy projednáno se zákonnými zástupci. V knize Školní družina Hájek, Pávková a kol. (2011, s. 15) uvádějí, že družina by měla děti vychovávat, vzdělávat, rekreovat.

Den dítěte můžeme rozdělit na 3 časové úseky, jak lze vyčíst z tabulky č. 4.:

Doba pracovní – doba, která je strávená ve škole při vyučování a příprava na vyučování.
Doba mimopracovní – doba, kdy probíhá regenerace sil, spánek, jídlo, hygiena, u dítěte je to také doba, kdy je objektem sociálních služeb.
Doba volného času - doba, kdy se dítě věnuje svým činnostem.

Tabulka č. 4 Časové úseky během dne dítěte. Zdroj: Hájek, Pávková a kol., (2011, s. 15)

V knize Školní družina Hájek, Pávková a kol. (2011, s. 16-18) vymezují činnosti, které zahrnuje školní družina, jak je uvedeno v tabulce č. 5.:

Odpočinkové činnosti mají za úkol odstranit únavu. Jsou zařazeny zejména před vyučováním v ranní družině, po obědě a kdykoliv během dne. Klid může být na lůžku při předčítání knihy či poslechu, ale i při malování nebo hraní stolních her, atd. Odpočinkové činnosti jsou důležitou součástí psychohygieny.
Rekreační činnosti tzv. aktivní odpočinek, slouží k regeneraci sil. Obsahuje náročnější pohybové, sportovní, turistické či manuální aktivity. Dle podmínek by tyto činnosti měly probíhat venku a ve skupinkách organizovaně či spontánně.
Zájmové činnosti rozvíjí osobnost dítěte. Umožňují seberealizaci, poznávání a rozvoj dovedností. Mohou probíhat jako činnost skupinová nebo spontánní. Při zájmových činnostech spontaneita dětí přináší radost a uspokojení. Vlastní aktivity dětí zahánějí nudu. Naplněním volného času předcházíme patologickým činnostem dětí.
Příprava na vyučování souvisí s přípravou na školní vyučování. Rozsah i způsob je rozmanitý, např. vypracování domácích úkolů, procvičování učiva, získávání doplňujících informací.

Tabulka č. 5 Činnosti ve školní družině. Zdroj Hájek, Pávková a kol., (2011, s. 16)

Pobyt dětí ve školní družině provází řada režimových momentů – přechody, převlékání, sebeobslužná činnost, apod. Snahou vychovatelek je tyto relativně neproduktivní činnosti zkrátit, vytvořit mechanismy, aby je děti vykonávaly automaticky s vyložení co nejmenšího úsilí a bez stresu. (Hájek, Pávková a kol., 2011, s. 16-18)

1.3.4. Podmínky činnosti školní družiny

Nejdůležitějším činitelem družiny jsou děti a vychovatelka. Pro úspěch svého působení musí zařízení volit nejen vhodné činnosti, ale mít i odpovídající prostředí. Družiny využívají vlastních prostor, které svým vybavením odpovídají potřebám dětí mladšího školního věku. Prostor v družině by měl navozovat pocit bezpečí a radosti, umožňovat soukromí i činnosti ve skupinkách, měl by dávat příležitost k odpočinku a iniciovat samostatné, kolektivní, zájmové i hravé aktivity, a to organizované i spontánní. Součástí výchovné práce je učit děti šetrnému zacházení s vybavením družiny a s vypůjčenými pomůckami.

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání mladistvých, stanovuje: „Prostory pro pobyt žáků pro výchovu mimo vyučování se upravují a zřizují tak, aby umožňovaly činnost, pro kterou jsou zřízeny,“ tak popisují podmínky pro činnost družiny Hájek, Pávková a kol. (2011, s. 41-42).

1.3.5. Spolupráce školní družiny s dalšími subjekty

Školní družina doplňuje výchovnou práci rodiny a školy, přičemž spolupracuje především se zákonnými zástupci. Spolupráce musí být pravidelná, založena na systematickém informování rodičů o činnosti dítěte – tj. o jeho úspěších, dosažených výsledcích, ale i problémech. Každý den družina spolupracuje s třídními učiteli – při předávání dětí, při konzultacích nad výchovnými problémy, při plánování tematických činností. Hájek, Pávková a kol. (2011, s. 75) uvádí, že učitelé by měli být partnery ve výchovně-vzdělávací práci vychovatelek. Výchovu však ovlivňují i další subjekty, které na dítě působí (sousedé, vrstevníci). Vliv mnoha činitelů je zprostředkovaný, nepůsobí na dítě přímo (prostředí, město, masmédia). Řada subjektů má bezprostřední vliv a s nimi má školní družina spolupracovat (rodiče). Ve městech spolupracuje více družin dohromady, pořádají různé akce i pro děti a rodinné příslušníky. Škola je vizitkou obce. Vystoupení dětí ze školy a školní družiny je určeno pro širokou veřejnost, obohacuje kulturní dění v obci a společenský život, zvyšuje prestiž družiny a vychovatelek.

1.4. Charakteristiky dítěte mladšího školního věku

V předchozí podkapitole jsem vymezila charakteristiku zařízení, určeného k zájmovému vzdělávání. Cílem této podkapitoly bude vymezení charakteristik těch, koho školní družiny vzdělávají: dětí mladšího školního věku.

1.4.1. Vývojové charakteristiky dítěte mladšího školního věku

Každé dítě je jedinečná osobnost. Děti mají odlišné vrozené předpoklady, žijí v různých rodinách, působí na ně rozmanité vlivy širšího společenského prostředí, míra i směřování vlastní aktivity jsou odlišné. Dále na děti působí různé instituce, různé druhy výchovy, pedagogové. Kromě prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, má na jeho formování psychiky vliv škola. I přesto lze vymezit charakteristické věkové zvláštnosti. (Hájek, Pávková a kol., 2011, s. 26)

V knize Vývojová psychologie (2005, s. 236-237) uvádí Vágnerová, že důležitým sociálním mezníkem pro dítě je nástup do školy. Dítě získává novou roli, stává se školákem. Doba, kdy tuto roli získává, je časově určena a ritualizována jako společenský akt.. Školní věk lze chápat jako období oficiálního vstupu do společnosti, kterou představuje obecně ceněná instituce škola. Dítě zde musí potvrdit své kompetence, pilně pracovat a plnit povinnosti, tak jak od něho společnost očekává. Toto období je označováno jako fáze píle a snaživosti, cílem je uspět a prosadit se. Z širšího hlediska se jedná o potvrzení vlastních kvalit v různých sociálních skupinách, nejenom ve vztahu k dospělým, ale i vrstevníkům. Školní věk můžeme posuzovat i jako fázi vytvoření horizontálního společenství, tj. vrstevnické skupiny, které mají svoji vlastní hierarchii, řád a pravidla. Dítě potřebuje uspět ve všech oblastech, být pozitivně hodnoceno za svoje výkony a ostatními akceptováno.

Říčan píše (2009, s. 278) o vývojovém úkolu typickém pro tento věk – snaživé píli. Dítě se snaží vytrvale a systematicky dosáhnout cíle, který je vzdálený, snaží se překonávat překážky a nezdary, a to i tehdy, když činnost sama o sobě není přitažlivá – to je typický nový nárok této etapy. S neúspěchem je spojena hrozba pro sebeúctu dítěte – komplex méněcennosti. V jeho důsledku může dítě rezignovat na své plnohodnotné uplatnění ve společnosti.

Za mladší školní období označujeme zpravidla dobu od 6-7 let, kdy dítě vstupuje do školy, do 11-12 let, kdy začínají první známky pohlavního dospívání i s psychickými projevy. Při pohledu na toto vývojové období můžeme nabýt dojmu, že je nezajímavé, že se s osobností dítěte moc neděje. Ve skutečnosti vývoj jedince pokračuje plynule a trvale a dítě dosahuje ve všech směrech výrazných pokroků, které jsou pro jeho budoucnost rozhodující. (Langmeier, Krejčířová, 2008, s. 117-118)

Říčan (2009, s. 278) pojednává o *tělesném a rozumovém vývoji dítěte*. V období mladšího školního věku je nápadný růst do výšky, převážně prodlužování dolních končetin, vývoj celkové kostry však ještě není dokončen. Významným znakem je vývoj trvalého chrupu. Svalstvo a vnitřní orgány zvyšují svoji výkonnost a objem. Nervová soustava snadno podléhá únavě, proto děti v této etapě vývoje potřebují dostatek odpočinku, zejména po duševní práci. Děti mladšího školního věku mají velkou potřebu pohybu. Zlepšuje se pohybová koordinace, zejména jemná motorika ruky.

Vývoj rozumových schopností, to čeho bylo dosaženo již dříve, se nyní plynule rozšiřuje a zdokonaluje. Dítě se v tomto období většinou projevuje jako střízlivý realista, zajímá se o fakta a o to, jak věci fungují. Ve vývoji inteligence se objevují konkrétní logické operace neboli logika, která se opírá o konkrétní nazírání. Rozumový vývoj je silně ovlivňován prostředím, vyučováním, přípravou na vyučování i činnostmi, jímž se dítě věnuje ve svém volném čase.

Školní družina by měla brát v úvahu tyto aspekty dětí mladšího školního věku a přispívat k správnému rozvoji osobnosti dítěte, ale také k rozvoji z hlediska tělesného vývoje žáků. Hájek a Pávková a kol., (2011, s. 27-29) popisují rozvoj schopností v mladším školním věku, který je relativně pomalý.

Vnímání v mladším školním věku se zdokonaluje v souvislosti s vyzráváním smyslových orgánů. Dítě vnímá lépe a přesněji to, co je názorné, živé, co v něm vzbuzuje emocionální reakci. Vnímání času a prostoru je stále nedokonalé. U dětí mladšího školního věku se stále zlepšuje pozornost, přesto se dítě snadno rozptýluje vedlejšími podněty. Kromě bezděčné pozornosti, která dítě méně vyčerpává, se vyvíjí záměrná pozornost. Délka záměrné pozornosti je však kratší. Proto je pedagogicky správné vyvolávat bezděčnou pozornost vhodnou motivací, vzbuzením zájmu, pestrou a zajímavou činností.

Děti v tomto vývojovém období mají především názorné, konkrétní a velmi živé *představy* v oblastech, kde mají dostatek zkušeností na základě vnímání. Postupně dochází k zobecňování představ, což je cesta k vytváření pojmů. Dostatek představ je podmínkou rozvoje myšlení.

Paměť dětí v tomto věku je konkrétní, názorná, tzn., že si snadno zapamatovávají konkrétní údaje. Děti v tomto období mají sklon k mechanickému zapamatovávání.

S rozvojem *myšlení a řeči* se více uplatňuje i logická paměť. Myšlení je také konkrétní. Nejprve se dítě zaměřuje na řešení problémů konkrétních, později na řešení problémů budoucích a minulých. Abstraktní pojmy, zejména z oblasti společenskovední, není schopno dítě v tomto věku v plné míře pochopit. U dětí mladšího školního věku se rozšiřuje pasivní i aktivní slovník.

Roste schopnost souvislého vyjadřování. Vyjadřování silně ovlivňuje vliv prostředí, vychovatelé a média. Důležité je, aby se děti naučily srozumitelně formulovat své myšlenky.

V mladším školním věku převažují kladné *city*. Ze záporných citů převažuje strach, jehož příčinou mohou být reálné obavy např. špatné známky, stres, zesměšnění i situace, které si dítě vytváří ve své fantazii. Dítě v tomto období se nedokáže vžít do pocitů druhých (posmívají se, žalují).

Tento věk je dobou navazování nových, čestnějších, kvalitnějších společenských vztahů. Pro děti v tomto období je vychovatel nebo učitel silnou autoritou. Po osmém roce je dítě k vychovateli či učiteli kritičtější. Dítě vstupuje do nového sociálního prostředí (škola), uvolňuje se tedy úzká vazba mezi dítětem a rodiči, mezi dítětem a dospělým vůbec, jak uvádí Hájek, Pávková a kol., (2011, s. 29) ve své knize. Dítě se musí přizpůsobit školní situaci, jež vyžaduje cílevědomé plnění úkolů v podmínkách, kdy je za svůj výkon hodnoceno. Postupně se učí solidaritě, kázni a také tomu, jak čelit agresi spolužáků.

1.4.2. Osobnost dítěte mladšího školního věku

V knize školní družina charakterizují Hájek, Pávková a kol., (2011, s. 30-31) období mladšího školního věku také z hlediska utváření osobnosti. Děti v tomto období jsou extrovertně zaměřené. S touto skutečností souvisí širší zájmy, které jsou však stále dosti povrchní. Při posuzování osobnosti dítěte v mladším školním věku je nutné brát v úvahu, že vlastnosti se teprve vyvíjejí, nelze je ještě chápat jako trvalé.

Nejvýznamnější činností dítěte v tomto období je učení, které uspokojuje dětskou zvědavost. V tomto období má hra dítěte stále velký význam, ale mění se její charakter. Zejména u pohybových her, u tvořivých her jsou oblíbenější konstruktivní a námětové hry, které mají bohatší náplň, přibývá her s pravidly. Práce v tomto období může mít podobu sebeobsluhy, na kterou jsou kladeny velké nároky. Všechny tyto činnosti přispívají k formování kladných morálních vlastností dítěte. Zvláštní formou činností dětí je spontánní kresba. Úzce souvisí s psychikou dítěte. Projevuje se v ní inteligence i postoje dítěte k okolí.

Shrnutí teoretické části: Školní družina je zařízení zájmového vzdělávání. Její hlavní náplní je každodenní a pravidelná práce s žáky. Děti ve školních družinách naplňují svůj volný čas, seznamují se se zájmovými aktivitami, jejich obsahem a formou. Školní družina také rozvíjí sociální rovinu. Hájek, Pávková a kol. uvádějí (2011, s. 7), že rodiče školním družinám přikládají stále větší význam, a to zejména v prevenci sociálně patologických jevů. V následující empirické části práce jsem se pokusila podrobně prozkoumat, jaká jsou očekávání rodičů vůči školním družinám v regionu, kde žijí – v Podkrkonoší. Školní družina by měla brát v úvahu aspekty dětí mladšího školního věku a přispívat k správnému rozvoji osobnosti dítěte, ale také k rozvoji z hlediska tělesného vývoje žáků.

2. Praktická část

2.1. Metodologie výzkumu

Cílem mého výzkumu bylo zjistit, zda jsou rodiče seznámeni s aktivitami, které ve školní družině probíhají a odkud rodiče čerpají informace o programu školní družiny. Dílčím cílem bylo zjistit, zda rodiče očekávají strukturovaný program, nebo je to pro ně jenom možnost hlídání dětí v jejich nepřítomnosti.

Jako výzkumnou metodu jsem si zvolila kvantitativní výzkum, založený na dotazování rodičů. Informace jsem získala pomocí dotazníků rozdaných respondentům v pěti školních družinách v Podkrkonoší (Jilemnice, Roztoky u Jilemnice, Martinice v Krkonoších, Jablonec nad Jizerou, Harrachov). Dotazník dostali žáci pro své rodiče od své vychovatelky s instrukcí, aby je odevzdali doma rodičům. Vychovatelku jsem předem navštívila a seznámila ji s obsahem dotazníku a objasnila jí, čeho chci touto formou dosáhnout. Na vyplnění dotazníků měli respondenti deset dní, poté jsem si dotazníky vyzvedla od vychovatelek. Hlavním kritériem výběru družin byla dostupnost, proto jsou všechny v oblasti Podkrkonoší.

2.2. Návratnost dotazníků

Během výzkumného šetření bylo rozdáno celkem 163 dotazníků ve školních družinách v Podkrkonoší, vráceno respondenty bylo 90 dotazníků, návratnost je tedy 55 %.

Jak vyplývá z tabulky 1, relativně nejmenší návratnost byla ve školní družině v Harrachově. Příčinou mohlo být, že družinu děti nenavštěvují zcela pravidelně, na což mě paní vychovatelka upozornila již při mé návštěvě. Podrobnější údaje o návratnosti dotazníků ve všech družinách viz. tabulka č. 6.

	rozdáno	vráceno	dívky	chlapci	návratnost
Jablonec nad Jizerou	30	13	8	5	43,00%
Martinice v Krkonoších	24	12	5	7	50,00%
Roztoky u Jilemnice	40	25	19	6	62,00%
Harrachov	25	7	3	4	28,00 %
Jilemnice	44	33	14	19	75,00%

Tabulka č. 6 Návratnost dotazníků

2.3. Vybraná zjištění popisující soubor dětí navštěvujících školní družiny v Podkrkonoší

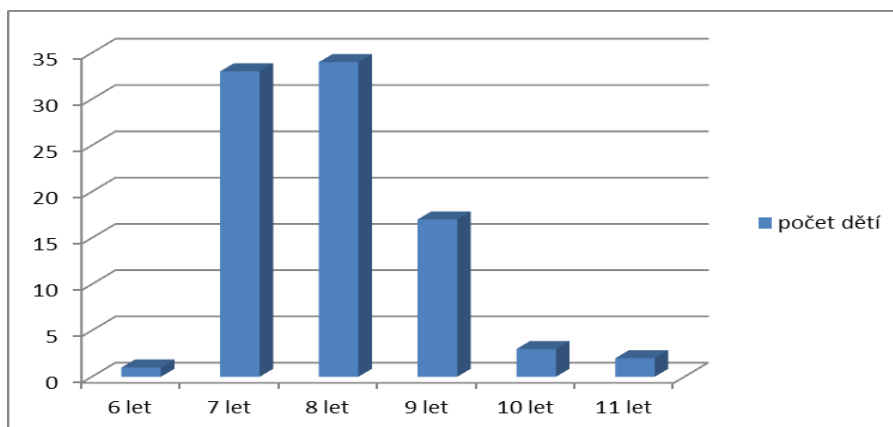
Jak vyplývá z údajů uvedených rodiči dětí, ve zkoumaných školních družinách nejčastěji zastoupenou věkovou skupinu představují žáci mladšího školního věku, tj. pohybující se v rozmezí od 7 do 8 let (viz níže, graf 1). Pro děti v tomto věku je podle Vágnerové (2005, s. 257) charakteristická změna sociálního postavení i různé vývojové proměny, které se projevují především ve vztahu ke škole.

Vágnerová ve své knize Vývojová psychologie 1 uvádí: „Škola ovlivňuje rozvoj dětské osobnosti. Způsob prožití zbývajících dětství se projeví i v oblasti sebehodnocení, mnohdy velmi zásadním způsobem. Mladší školáci (7 let) nemají mnohé dovednosti, např. psaní, ještě dostatečně zafixovány a zautomatizovány. Proto vyžadují velké úsilí a velkou dávku koncentrace pozornosti.“

Graf č. 1: Rozdělení dětí dle věku

Věk dětí	Počet dětí
6 let	1
7 let	33
8 let	34
9 let	17
10 let	3
11 let	2

Tabulka č. 7 Rozdělení dětí dle věku



Dále z odpovědí uvedených rodiči žáků vyplynulo, že počet chlapců a dívek je vyrovnaný (dívek 54 %, chlapců 46 %).

Dívky celkem	49
Chlapci celkem	41

Tabulka č. 8 Počet dětí ve školních družinách v Podkrkonoší

Z dotazníkového šetření vyplývá, že nejvíce dětí, tj. 93 %, navštěvuje odpolední školní družinu. Ranní a odpolední družinu navštěvuje 6 % dětí a ranní družinu pouze 1 %, což je jeden žák (viz tabulka č. 3). Ranní družina funguje pouze v jedné základní škole, a to v Jablonci nad Jizerou.

Ranní družina	1
Odpolední družina	84
Ranní i odpolední družina	5

Tabulka č. 9 Využití školní družiny

Z dotazníků vyplývá, že nejvíce dětí tráví ve školní družině čas mezi 5 – 15 hodinami týdně, tuto skutečnost uvádí 65 % respondentů. Méně než 5 hodin týdně a více jak 15 hodin týdně tráví poměrně stejný počet dětí ve školní družině (méně než 5 hodin týdně 17% dětí a více jak 15 hodin týdně 18 % dětí).

Méně než 5 hodin	15
5 – 15 hodin	59
Více jak 15 hodin	16

Tabulka č. 10 Počet hodin strávený ve školních družinách

3. Prezentace výzkumných zjištění

3.1. Spokojenost rodičů se školní družinou

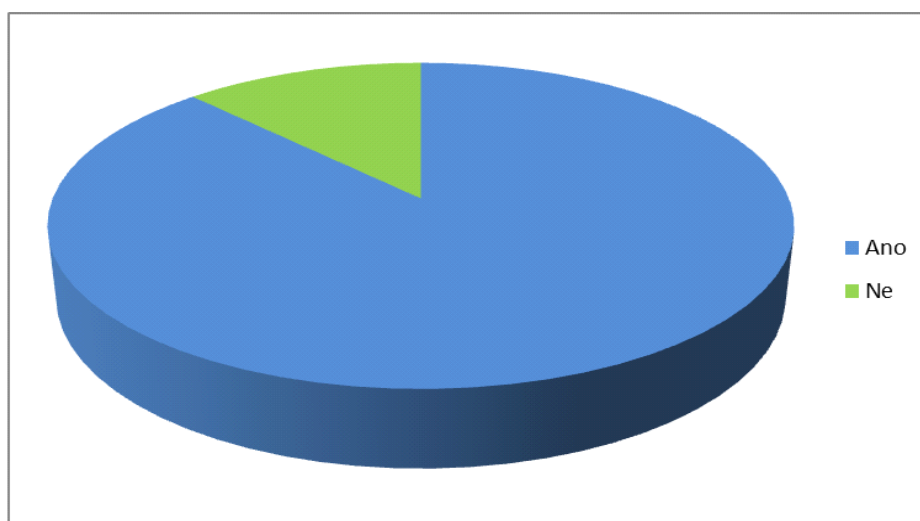
Dotazníková položka č. 5 zjišťovala u respondentů, zda jejich dítě navštěvuje školní družinu rádo či nikoliv. Jak vyplývá z grafu č. 2 (viz níže), drtivá většina respondentů uvádí, že 88 % dětí navštěvuje družinu rádo. Pouze 12 % respondentů uvádí, že jejich dítě navštěvuje školní družinu nerado. Z dalších odpovědí v dotaznících vyplývá, že děti chodí do školní družiny rády, protože je baví aktivity, které zde vykonávají. Rodiče uvádí, že děti často chodí ven, hrají venkovní hry, mají pracovní činnosti, hrají společenské hry. Děti, dle respondentů, rády navštěvují kroužky, které některé družiny nabízejí.

Ze skutečnosti, že 88 % procent respondentů označilo družinu jako místo, kam děti chodí rády, lze usuzovat, že rodiče jsou se školní družinou spokojeni. Záměrem dalších dotazníkových položek bylo ověřit, zda jde o spokojenost založenou na informacích o tom, jaká je skutečná náplň činností dětí ve školních družinách (viz podkapitola 4.2.).

Graf č. 2: Navštěvují děti školní družinu rády?

Ano	79
Ne	11

Tabulka č. 11 Navštěvují děti školní družinu rády?



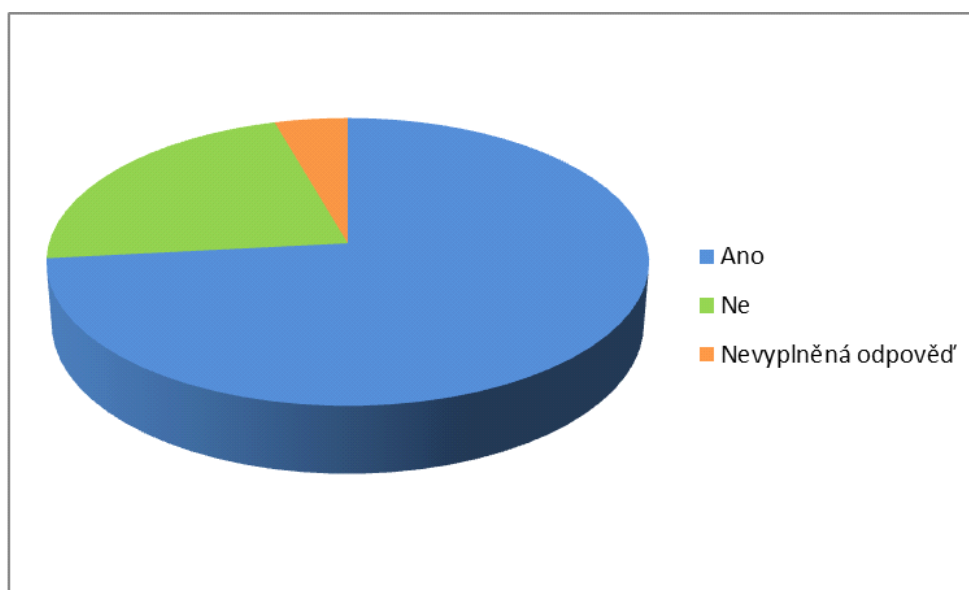
3.1.1. Informovanost rodičů o činnostech probíhajících ve školních družinách

Záměrem dotazníkových položek č. 6 a 7 bylo zjistit, zda a do jaké míry jsou rodiče informováni o činnostech, které probíhají v jednotlivých školních družinách a o nabídce zájmových aktivit. 73 % respondentů odpovědělo, že jsou seznámeni s činnostmi, které probíhají ve školní družině. 22 % dotazovaných uvádí, že není s činnostmi seznámeno a 5 % respondentů na dotazníkovou položku č. 6 neodpovědělo. Z grafu č. 3 vyplývá, že většina dotazovaných respondentů uvádí, že je s činnostmi seznámena. Rodiče měli v dotaznících popsat činnosti, které probíhají ve školní družině, pokud jsou s nimi seznámeni. 32 % respondentů tuto dotazníkovou položku rozepsalo a nejčastěji uvádí, že děti chodí na vycházky, hrají venkovní hry nebo mají výtvarné a pracovní činnosti.

Graf č. 3: Jsou rodiče seznámeni s činnostmi ve školní družině?

Ano	66
Ne	20
Nevyplněná odpověď	4

Tabulka č. 12 Jsou rodiče seznámeni s činnostmi ve školní družině?



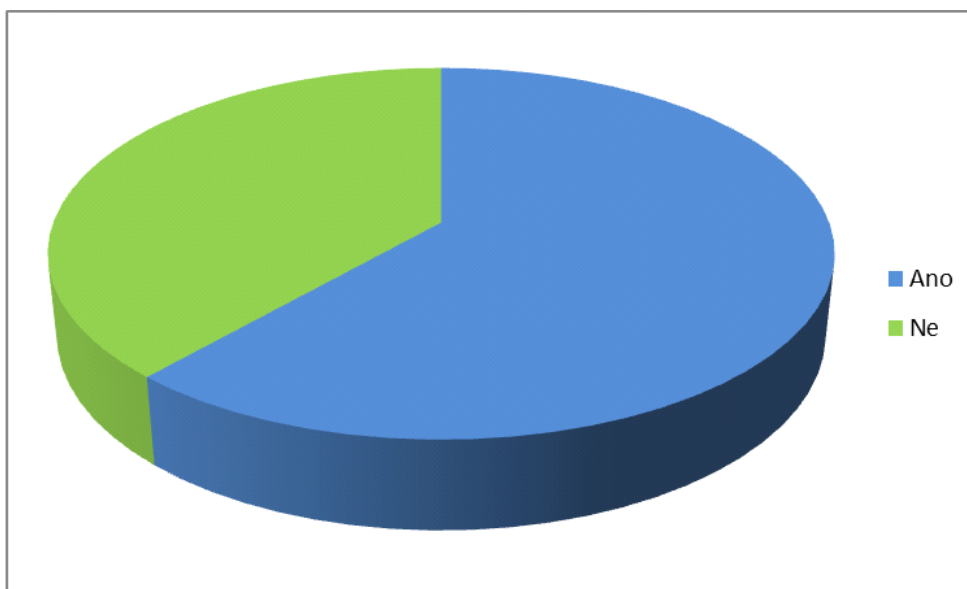
Graf č. 4 – 7: Jsou rodiče seznámeni s činnostmi školní družiny, kterou navštěvuje jejich dítě?

Jablonec nad Jizerou

62 % respondentů ve školní družině v Jablonci nad Jizerou uvedlo, že je seznámeno s činnostmi, které probíhají ve školní družině, z toho 6 rodičů (10 %) rozepsalo svoji odpověď. 38 % respondentů z této školní družiny uvádí, že není seznámeno s činnostmi, které zde probíhají (viz graf níže). Respondenti přímo uvádějí, že děti v družině čtou, hrají si dle vlastní chuti a představ, kreslí, malují, dívají se na pohádky na videu, provádějí ruční práce, hrají stolní hry, zpívají, chodí na vycházky nebo si hrají na školním hřišti, vyrábějí z papíru např. koláže, různé dárečky pro rodiče a dekorativní předměty. 38 % rodičů, kteří nejsou seznámeni, je relativně nezanedbatelná část. Je to více jak celá třetina rodičů, kteří nevědí o dění v této školní družině.

Ano	8
Ne	5

Tabulka č. 13 Jsou rodiče seznámeni s činnostmi ve školní družině v Jablonci nad Jizerou?

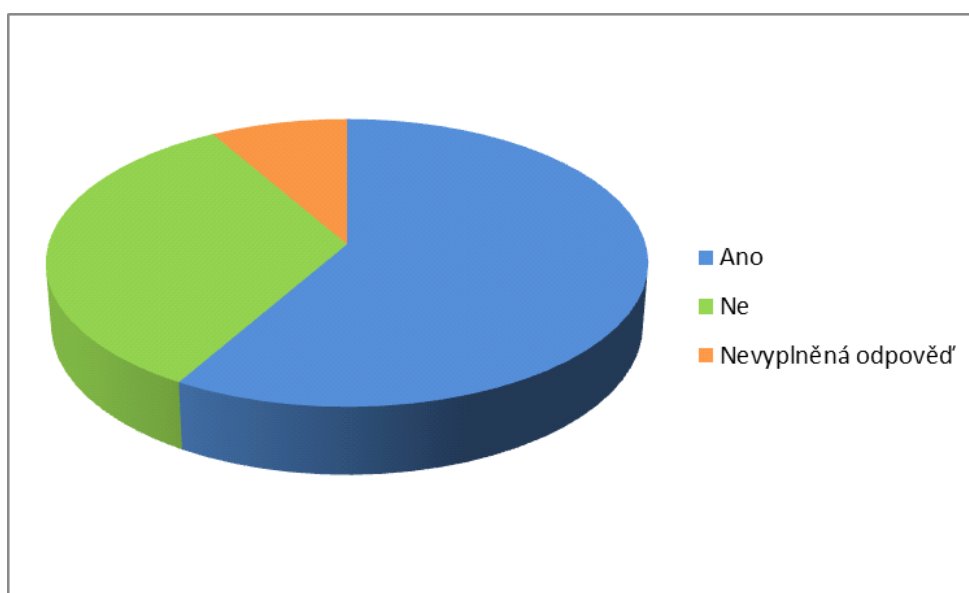


Martinice v Krkonoších

Z dotazníkového šetření vyplývá, že 58 % rodičů je seznámeno s probíhajícími činnostmi v této školní družině. 33 % rodičů není seznámeno s činnostmi, které zde probíhají, a 8 % dotazníkovou položku č. 6 nevyplnilo. Z rodičů, kteří v dotazníku uvedli, že jsou s činnostmi seznámeni, 71 % rozepsalo svoji odpověď, jaké činnosti jejich děti v čase tráveném ve školní družině vykonávají. Rodiče přímo uvádějí, že děti hrají venkovní hry, stolní hry, vyrábějí z papíru, mají v družině přírodovědné, sportovní a výtvarné soutěže, chodí na kroužek flétny a jógy. Dva z respondentů uvedli, že jejich děti navštěvují pouze misijní klubko, což je náboženské setkávání, které však není součástí družiny a děti dojíždějí do vedlejší obce.

Ano	7
Ne	4
Nevyplněná odpověď	1

Tabulka č. 14 Jsou rodiče seznámeni s činnostmi ve školní družině v Martinicích v Krkonoších?

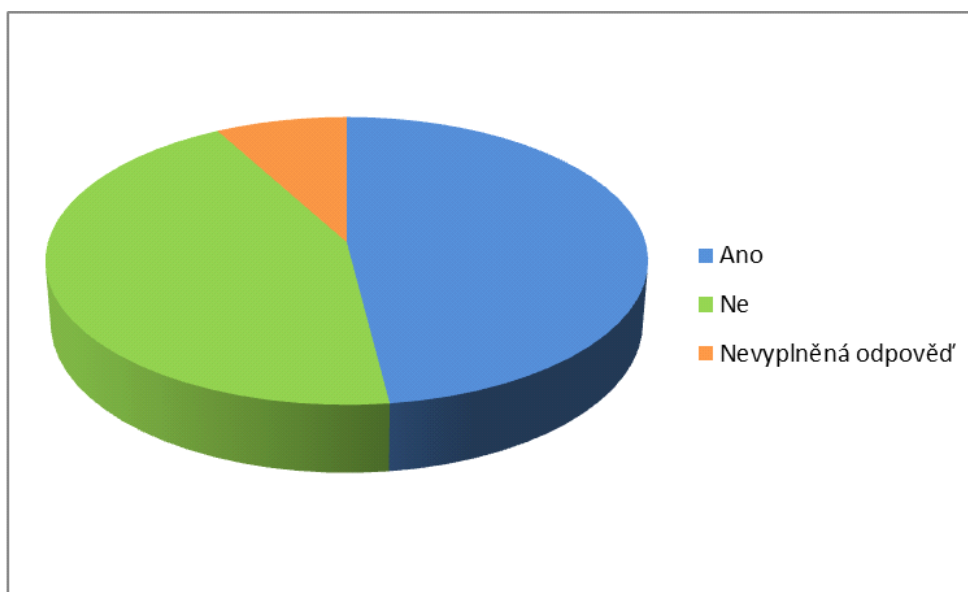


Roztoky u Jilemnice

Z dotazníků rozdaných ve školní družině v Roztokách u Jilemnice vyplývá, že 48 % rodičů je seznámeno s činnostmi, které zde probíhají. Z toho 33 % rodičů rozepsalo, čím se děti v družině zabývají. 48 % rodičů uvádí, že není seznámeno s činnostmi ve školní družině a 4 % rodičů dotazníkovou položku nevyplnila. Z těchto údajů vyplývá, že poměrně stejný počet rodičů je s aktivitami v družině seznámen a stejný počet rodičů seznámen není. Rodiče, kteří dotazníkovou položku č. 6 rozepsali, uvádějí, že děti chodí na vycházky, hrají venku různé hry (skáčou přes švihadla, hrají si s obručemi), mají v družině tvořivou činnost (malování, kreslení, ruční práce, vyšívání, rozvíjí jemnou motoriku), poslouchají pohádky, někdy se připravují i na školní výuku.

Ano	12
Ne	11
Nevyplněná odpověď	2

Tabulka č. 15 Jsou rodiče seznámeni s činnostmi ve školní družině v Roztokách u Jilemnice?



Harrachov

Ve školní družině v Harrachově, 100% respondentů uvádí, že je s činnostmi ve školní družině seznámeno, 43 % rozepsalo činnosti, kterými se děti ve školní družině zabývají. Rodiče uvádějí, že si děti hrají dle své chuti, mají tzv. volnou hru, hrají hry venku, často navštěvují městskou knihovnu, která je součástí základní školy a výtvarně tvoří. Tento závěr není zcela spolehlivý, jelikož bylo odevzdáno relativně malé množství dotazníků, tato skutečnost může být náhodná.

Ano	7
Ne	0

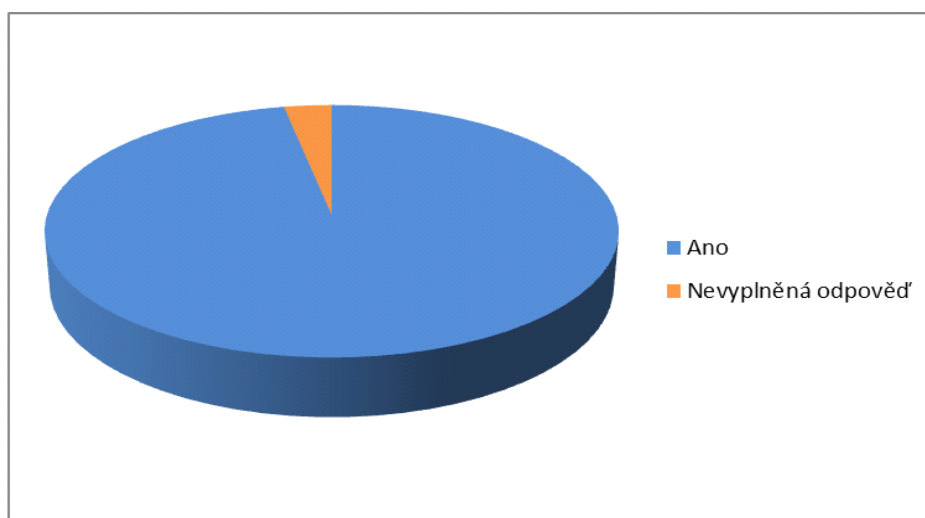
Tabulka č. 16 Jsou rodiče seznámeni s činnostmi ve školní družině v Harrachově?

Jilemnice

V Jilemnici drtivá většina rodičů uvádí, že je s činnostmi ve školní družině seznámena, tj. 97 %. Pouze 3 % na dotazníkovou položku č. 6 neodpověděla. 32 % rodičů rozepsalo, jaké činnosti jejich děti ve školní družině provádějí. Uvádějí, že děti chodí hrát hry do tělocvičny, chodí na procházky, mají výtvarnou a pracovní činnost, vystavují své výrobky a obrázky, hrají společenské hry, kolektivní hry a venkovní hry, pořádají v družině různé soutěže (sportovní, přírodovědné), malují a kreslí.

Ano	32
Nevyplněná odpověď	1

Tabulka č. 17 Jsou rodiče seznámeni s činnostmi ve školní družině v Jilemnici?

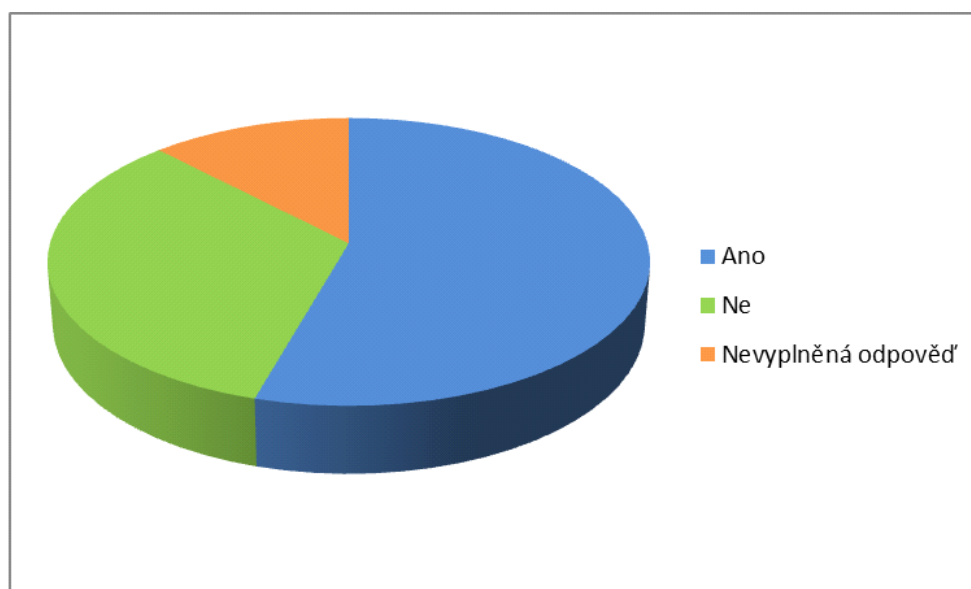


Graf č. 8 Využívají děti ve školních družinách zájmových činností?

54 % rodičů uvádí, že využívají zájmových činností ve školní družině, 33 % rodičů uvádí, že jejich děti nevyužívají zájmových činností a 12 % respondentů na dotazníkovou položku č. 7 neodpovědělo. Z grafu níže vyplývá, že více jak polovina respondentů využívá zájmových činností ve své školní družině. Jako nejvíce využívané činnosti uvádějí rodiče sportovní aktivity, což vyplývá i z následujících tabulek a grafů.

Ano	49
Ne	30
Nevyplněná odpověď	11

Tabulka č. 18 Využití zájmových činností ve školních družinách



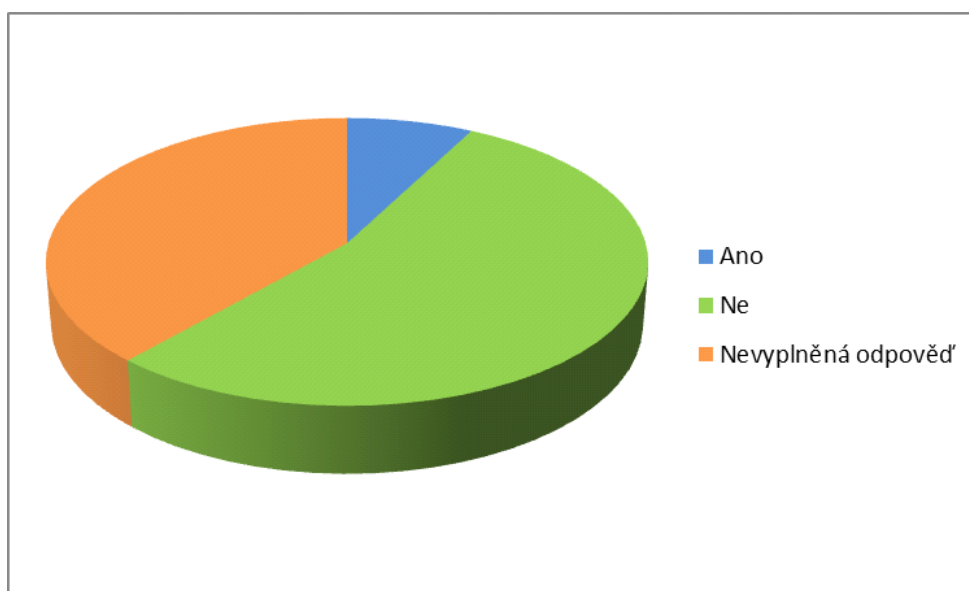
Graf č. 9 – 13 Využívají rodiče ve školní družině, kterou navštěvuje jejich dítě zájmových činností?

Jablonec nad Jizerou

Ve školní družině v Jablonci nad Jizerou pouze 8 % respondentů uvádí, že využívá zájmových činností, které tato družina nabízí. Celých 54 % rodičů uvádí, že nevyužívají nabízených aktivit, jeden z respondentů přímo v dotazníku píše: „Nevíme, jaké činnosti jsou nabízeny.“ 38 % rodičů na dotazníkovou položku č. 7 neodpovědělo.

Ano	1
Ne	7
Nevyplněná odpověď	5

Tabulka č. 19 Využívají rodiče zájmových činností ve školní družině v Jablonci nad Jizerou?

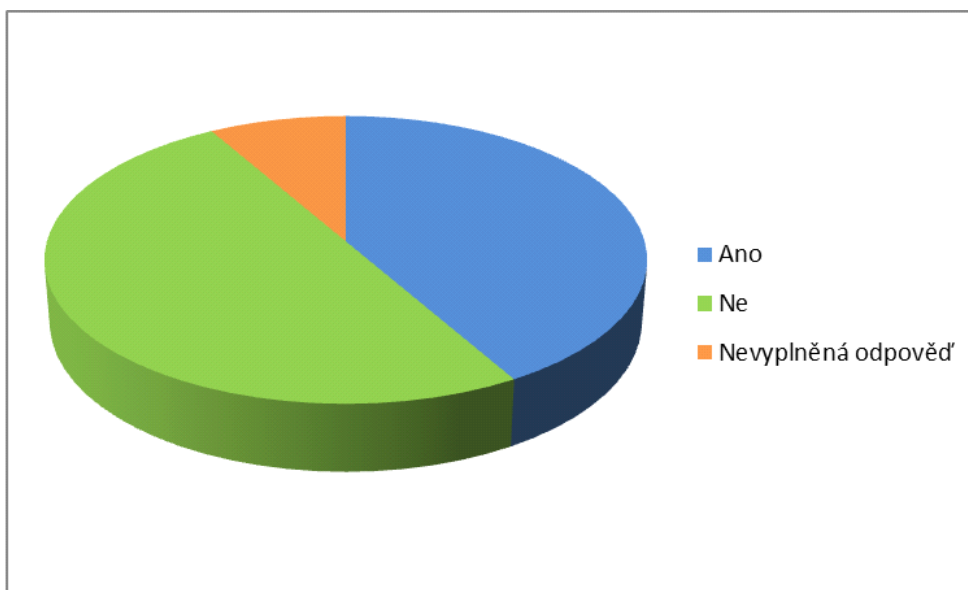


Martinice v Krkonoších

V rozdaných dotaznících ve školní družině v Martinicích v Krkonoších 42 % rodičů uvádí, že jsou seznámeni s nabízenými zájmovými činnostmi. Celých 50 % rodičů v dotaznících odpovědělo, že nejsou seznámeni s nabídkou zájmových činností a 8 % respondentů na dotazníkovou položku č. 7 neodpovědělo. Rodiče, kteří jsou seznámeni se zájmovými činnostmi a tuto dotazníkovou položku rozepsali, uvádějí, že jejich děti navštěvují taneční kroužek, cvičení jógy, hraní na hudební nástroj a sportovní hry.

Ano	5
Ne	6
Nevyplněná odpověď	1

Tabulka č. 20 Využívají rodiče zájmových činností ve školní družině v Martinicích v Krkonoších?

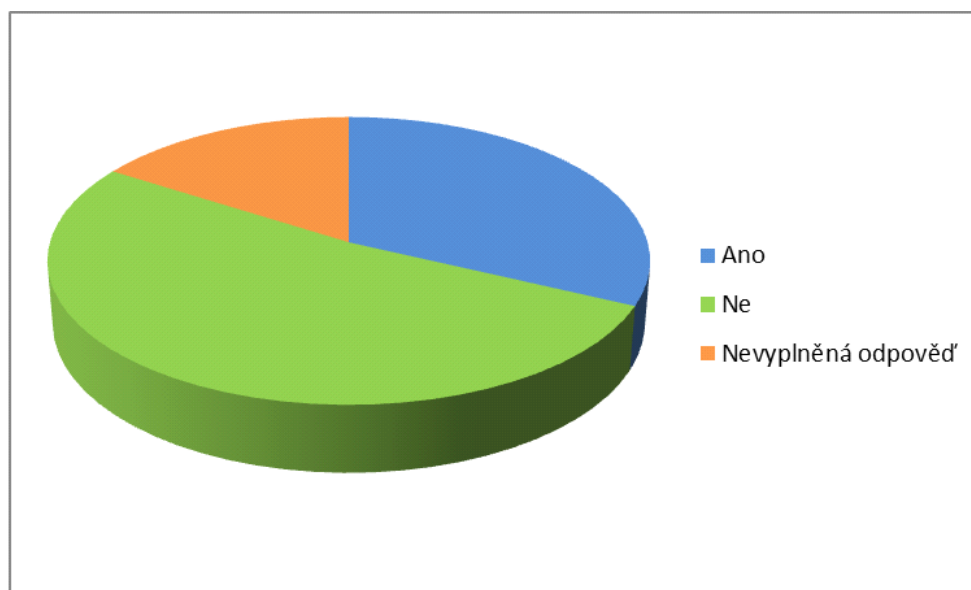


Roztoky u Jilemnice

V Roztokách u Jilemnice uvádí 32 % respondentů, že je seznámeno se zájmovými činnostmi, které tato školní družina nabízí. 52 % respondentů v dotaznících uvádí, že není seznámeno se zájmovými činnostmi a 16 % na dotazníkovou položku neodpovědělo. Všichni respondenti, kteří uvedli, že jsou se zájmovými činnostmi seznámeni, (32 %) rozepsali, které zájmové činnosti jejich děti provozují. Nejčastěji jsou to: divadelní kroužek, kurz hry na flétnu, tenis a jeden z respondentů uvádí, že jeho dítě navštěvuje kurz angličtiny.

Ano	8
Ne	13
Nevyplněná odpověď	4

Tabulka č. 21 Využívají rodiče zájmových činností ve školní družině v Roztokách u Jilemnice?



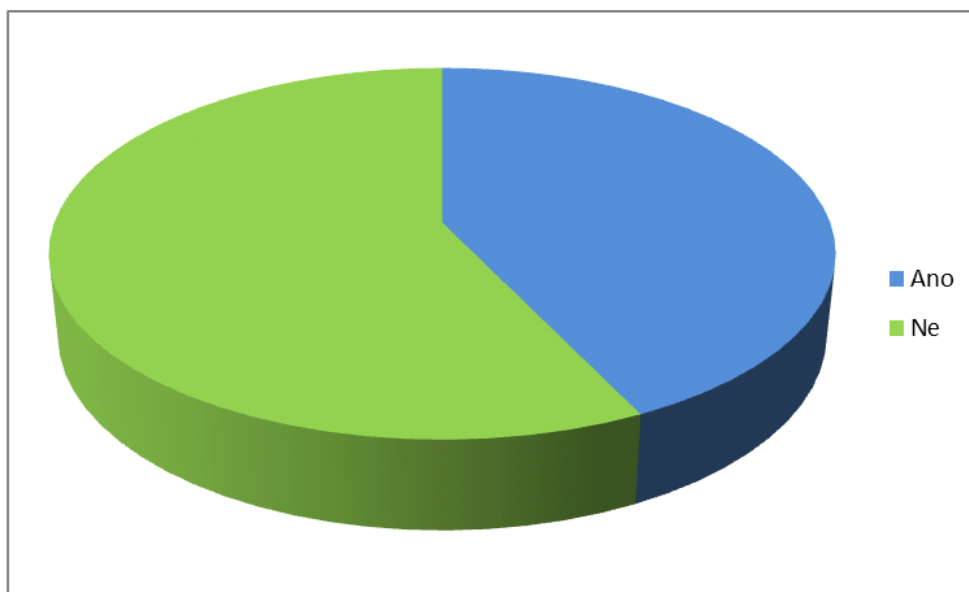
Harrachov

Ve školní družině v Harrachově 43 % rodičů uvádí, že jsou se zájmovými činnostmi seznámeni, 57 % rodičů uvádí, že seznámeni nejsou. Bohužel žádný z respondentů, který je seznámen se zájmovými činnostmi, nerozepsal, jaké činnosti školní družina nabízí.

Je možné, že děti těchto rodičů zájmové činnosti školní družiny nenavštěvují. Celkově mohou být tyto informace zkreslené, jelikož odevzdaných dotazníků bylo relativně málo.

Ano	3
Ne	4

Tabulka č. 22 Využívají rodiče zájmových činností ve školní družině v Harrachově?

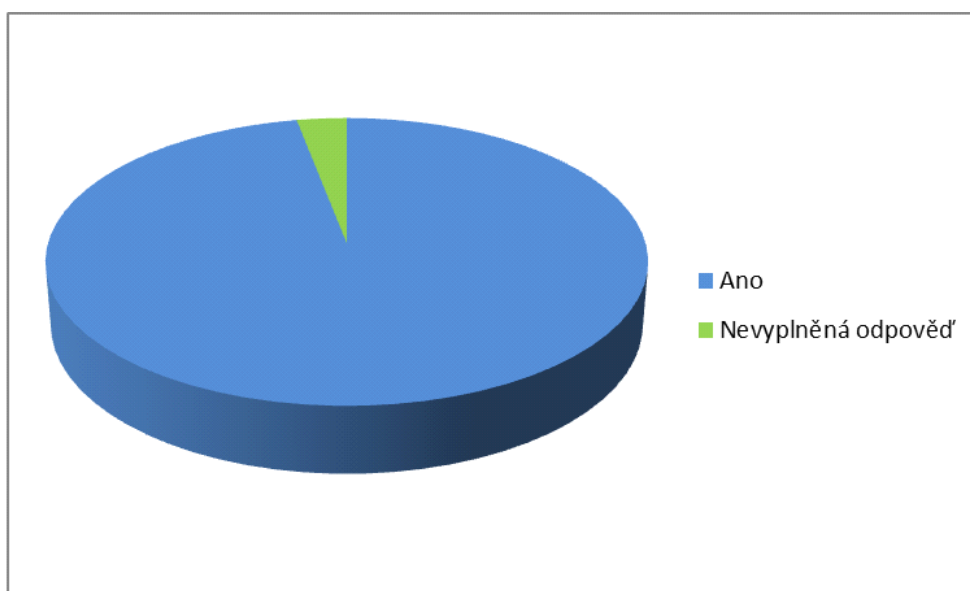


Jilemnice

V této školní družině 97 % rodičů uvádí, že jsou seznámeni se zájmovými činnostmi, 3 % respondentů na dotazníkovou položku č. 7 neodpovědělo. Z rodičů, kteří jsou seznámeni se zájmovými činnostmi, 12 % rozepsalo, jaké zájmové činnosti jejich děti vykonávají. Jsou to ve všech případech sportovní hry.

Ano	32
Nevyplněná odpověď	1

Tabulka č. 23 Využívají rodiče zájmových činností ve školní družině v Jilemnici?



Shrnutí dotazníkových položek č. 6 a 7:

Z těchto dotazníkových položek vyplývá, že více jak polovina respondentů je seznámena s činnostmi probíhajícími ve školní družině. Zároveň je většina seznámena se zájmovými činnostmi školní družiny. Rodiče mohou docela dobře posoudit některé aktivity, které v družině probíhaly pomocí výrobků, které děti nosí domů, výstav různých obrázků, výtvorů a dekorativních předmětů, které děti v družině vytvořily nebo vyhodnocením soutěží (přírodovědných, výtvarných, sportovních), které v některých družinách probíhají, jak uvádějí rodiče.

Dále z grafů č. 3 až 13 vyplývá, že v Jablonci nad Jizerou 62 % rodičů uvádí, že je seznámena s činnostmi, které v této školní družině probíhají, na druhou stranu pouze 8 % respondentů využívá zájmových činností školní družiny. Ve školní družině v Martinicích v Krkonoších více jak polovina (58 %) respondentů uvádí, že je seznámena s probíhajícími činnostmi a necelá polovina (48 %) využívá zájmových činností této školní družiny.

V Roztokách u Jilemnice 48 % rodičů je seznámena s činnostmi, které v této školní družině probíhají, a 38 % využívá zájmových činností. V Harrachově 100 % respondentů uvádí, že je seznámena s činnostmi školní družiny, ale ani polovina (43 %) respondentů nevyužívá zájmových činností. Na tyto skutečnosti však musíme upozornit, nemusí být zcela adekvátní, protože v této školní družině byla relativně malá návratnost dotazníků, tyto skutečnosti mohou být náhodné. Ve školní družině v Jilemnici drtivá většina rodičů (97 %) uvádí, že je seznámena s činnostmi školní družiny a stejný počet rodičů (97 %) využívá zájmových činností.

Drtivá většina respondentů (88 %) uvádí, že jejich děti chodí do školní družiny rády (viz graf č. 2). Většina dětí nevyužívá zájmových činností školních družin. Rodiče uvádějí, že jsou seznámeni s činnostmi školní družiny, ačkoliv jsou informováni (viz kapitola 4.3) převážně od dětí doma. Přesto je většina rodičů spokojena s tímto průběhem a pravděpodobně jim stačí, že je o jejich děti pedagogicky postaráno a děti dělají ve svém volném čase to, co je baví.

3.1.2. Zdroj informací o činnosti školní družiny

Rodiče uvádějí, že 73 % z nich je seznámeno s činnostmi, které probíhají ve školní družině (viz graf č. 3). Devět respondentů, tj. 10 %, však přímo uvádí, jakou formou informace o dění v družině získávají. Všech 10 % veškeré informace získává od svých dětí, žádný z rodičů neuvádí, že by byl informován paní vychovatelkou, která v družině působí.

Cituji z dotazníků rozdaných ve školní družině v Roztokách u Jilemnice. 1. respondent uvedl: „Povídáme si, co ten den dělali.“ 2. respondent: „Pouze vím od dcery, co dělala.“ 3. respondent: „Dle kusých informací od dcery spíše nikoliv.... jedná se o pouhé hlídání dětí.“ 4. respondent: „Slovně od dcery.“ 5. respondent: „Syn sděluje, po mém dotazu, co v družině dělal.“ V Martinicích v Krkonoších žádný z rodičů neuvádí, jakým způsobem informace o činnostech ve školní družině získává, stejně tomu tak je v družině v Harrachově. Ve školní družině v Jilemnici 1 respondent v dotazníku uvedl: „Informace mám od syna, výrobky a obrázky.“

V Jablonci nad Jizerou tři z respondentů popisují, jak získávají informace. 1. respondent uvádí: „Informace od dcery.“ 2. respondent: „Informace od dcery, formou obrázků (koláže, výroba dekorativních předmětů).“ 3. respondent: „Výroba dárečků pro rodiče.

Z těchto zjištění můžeme usoudit, že o dění ve školní družině vyprávějí děti po svém příchodu domů. Rodiče si mohou představit činnosti výtvarné, které v družině probíhaly, pomocí výrobků, které děti přinesou, nebo pomocí výstav ve škole, když si pro děti do družiny přijdou. Můžeme si zde klást otázku, co to znamená, že se rodiče dozvídají informace od dětí. Je tu tedy možnost, že družina nenabízí vysloveně strukturovaný program, ale nabízí především činnosti, které děti v danou chvíli baví a které je zabaví po dobu, kterou v družině tráví. Drtivá většina rodičů uvádí (viz graf č. 2) že děti navštěvují školní družinu rády, z tohoto zjištění může plynout, že dětem a rodičům takto nastavené dění v družinách vyhovuje a jsou s ním relativně spokojeni.

3.1.3. Zájmové aktivity a činnosti ve školní družině

Školní družina je podle Hájka a Pávkové (2011, s. 83) místem sociálního učení. Uvádějí, že v dnešní době pedagogové musí řešit poměrně hodně malých i velkých konfliktů, které vznikají mezi žáky. Namísto řešení těchto situací by mohl být tento čas využit daleko lépe, a to pokud budou žáci systematicky vedeni k tomu, jak těmto konfliktům předcházet a jak je řešit efektivním a sociálně přijatelným způsobem. Dnes je školní družina považována za místo, kde by se děti měly vést k nácviku sociálních dovedností. Ve školní družině nejsou hlavní součástí výchovné práce vědomosti žáků, ale zejména jejich sociální dovednosti. Ani jeden z rodičů v dotazníku neuvádí, že by se jeho dítě ve školní družině učilo sociálním dovednostem, např. ochotě, vstřícnosti či přátelskému jednání.

Sportovní, přírodovědné, technické, společenskovední, estetické a hudební činnosti by měly být součástí každé školní družiny. Tyto činnosti popisují Hájek, Hofbauer, Pávková (2011, s. 169-170) ve své knize Pedagogické ovlivňování volného času. Uvádějí, že sportovní činnosti přispívají k fyzické zdatnosti, jsou důležité při sebepoznávání, rozvíjejí smysl pro fair play, přispívají k psychické odolnosti a odolnosti vůči stresu.

Přírodovědné činnosti seznamují děti s přírodními vědami, pěstují vztah k přírodnímu prostředí, dávají základy k ochraně přírody.

Technické činnosti navazují na rukodělné činnosti, pěstují konkurenční dovednosti, smysl pro přesnost, např. modelářství.

Společenskovední činnosti rozšiřují poznatky o společnosti, její historii i tradici, můžeme sem zařadit např. folklor či sběratelství.

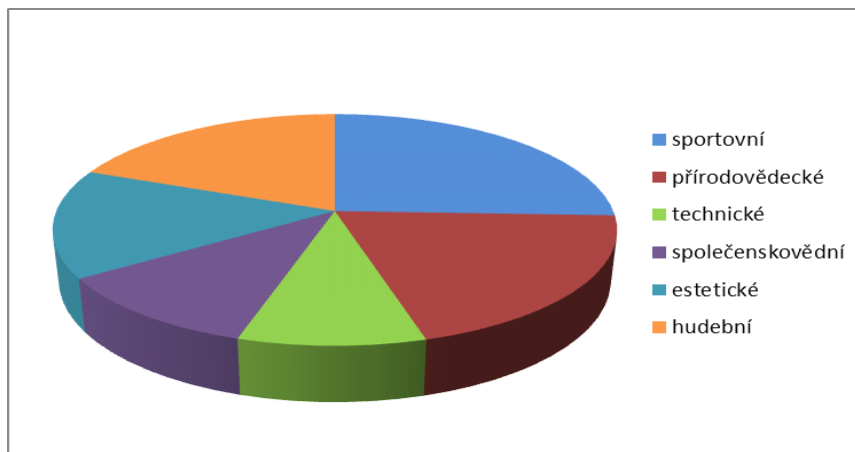
Estetické dovednosti (můžeme sloučit s hudebními činnostmi) formují vztah dětí k estetickým hodnotám, rozvíjejí emoční složku osobnosti (výtvarná činnost, divadlo, literatura, hra na hudební nástroj).

Graf č. 14 Oblasti zájmové činnosti, které by měla školní družina zahrnovat

Z grafu č. 14 vyplývá, že drtivá většina respondentů, tj. 96 %, se domnívá, že školní družina by měla zahrnovat sportovní činnosti. 74 % rodičů uvádí, že ve školní družině by měly být zahrnuty přírodovědné činnosti a relativně stejný počet respondentů (71 %) uvádí, že by školní družina měla zahrnovat hudební činnosti. 34 % rodičů si myslí, že v družině mají být zahrnuty technické činnosti, nicméně tyto činnosti by do programu školní družiny zahrnulo nejméně rodičů. 41 % respondentů uvádí, že školní družina by měla zahrnovat společenskovední aktivity a 57 % rodičů by do dění ve školní družině zahrnulo estetické činnosti. Rodiče považují za důležité zejména to, že družina by měla zahrnovat převážně sportovní aktivity. Z předešlých otázek a grafu č. 15 vyplývá, že většina dětí navštěvuje sportovní kroužky. Sportovní vyžití ve školních družinách rodiče často zdůrazňují. Stálo by za zamyšlení, zda nezařadit častěji i jiné aktivity do družin. Je zcela zřejmé, že většinu dětí sportovní vyžití baví. Nebylo by možné k těmto činnostem připojit i jiné aktivity, např. sportovní činnost spolu s přírodovědnými činnostmi, s technickými činnostmi, společenskovedními činnostmi formou různých her, tematických vycházek, apod.?

	ano	nevím	ne	nevyplněná odpověď
sportovní	86	2	0	2
přírodovědecké	67	4	1	19
technické	31	19	7	33
společenskovední	37	19	5	29
estetické	51	16	3	20
hudební	64	8	2	16

Tabulka č. 24 Oblasti zájmové činnosti, které by měla školní družina zahrnovat



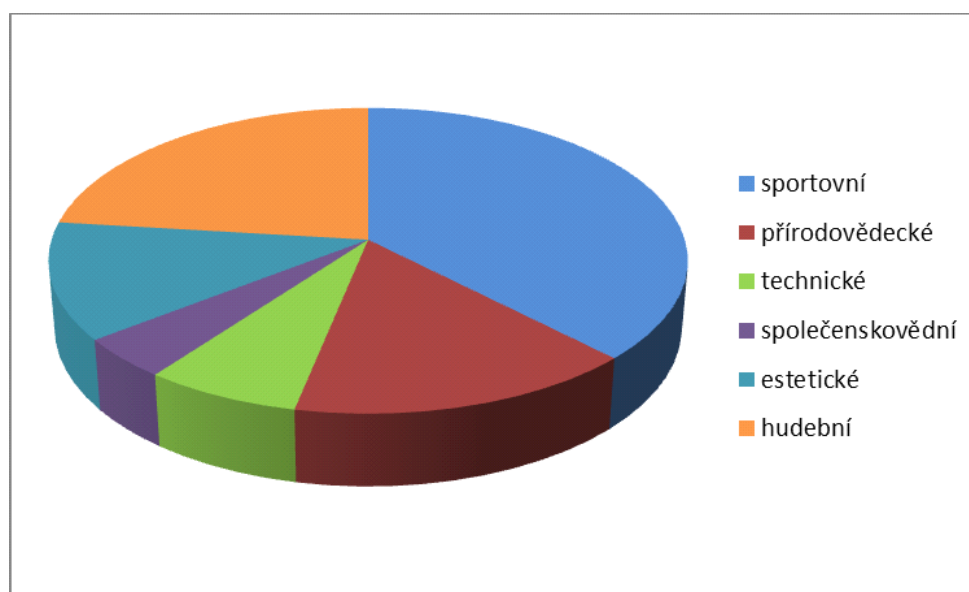
Graf č. 15 Jaké aktivity děti rády vykonávají

Z grafu č. 15 vyplývá, že děti nejraději tráví svůj volný čas sportovními činnostmi. Tuto skutečnost v dotazníkové položce č. 9 zvolilo 78 % respondentů. Na druhém místě rodiče zmínili (48 %), že jejich děti baví hudební činnosti. 32 % respondentů uvedlo, že jejich děti mají rády přírodovědné činnosti, 26 % rodičů v dotazníku napsalo, že jejich děti ve školní družině rády vykonávají estetické činnosti, 14 % rodičů uvedlo, že jejich děti mají rády technické činnosti a pouze 9 % respondentů uvedlo, že jejich děti mají rády společenskovední činnosti.

Důvodem, proč většina dětí nejraději vykonává sportovní aktivity, může být, že po školním vyučování potřebují pohyb, vybití. Po dlouhodobé koncentraci a držení pozornosti potřebují děti „vybít energii“. Jak uvádí Hájek a Pávková a kol., (2011, s. 16): „Hry a spontánní činnost může být rušivější, což ale nelze považovat za „zlobení,“ je to určitý typ relaxace po soustředění ve vyučování.“

	určitě ano	spíše ano	nevím	spíše ne	určitě ne	nevyplněná odpověď
sportovní	70	12	0	2	0	6
přírodovědecké	29	25	4	4	0	28
technické	13	19	10	13	2	33
společenskovední	8	10	28	7	1	36
estetické	23	18	15	7	2	25
hudební	43	17	4	8	1	17

Tabulka č. 25 Jaké aktivity děti vykonávají rády?



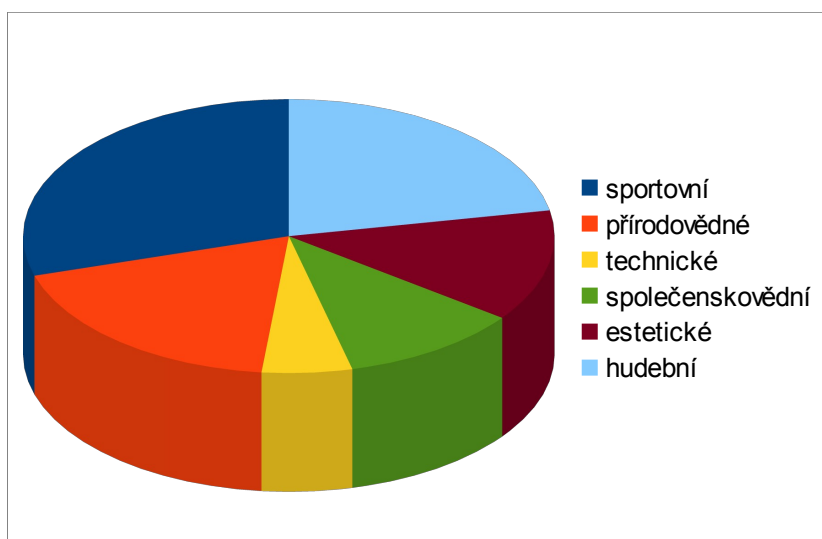
Graf č. 16 Rozšířili byste některou z uvedených aktivit?

Z grafu č. 16 vyplývá, že nejvíce rodičů, což je 29 %, by rozšířilo sportovní aktivity. Hned poté by 22 % respondentů rozšířilo hudební aktivity. V dotazníkové položce č. 10 uvedlo 19 % respondentů, že by ve školní družině rozšířilo přírodovědné aktivity. Poměrně stejný počet rodičů (12 % a 11 %) by rozšířilo estetické a společenskovední aktivity. Pouze 6 % dotazovaných by ve školní družině rozšířilo technické aktivity.

Většina rodičů v dotaznících uvádí, že školní družina by měla nabízet sportovní aktivity, což vyplývá z grafu č. 14. Dále rodiče uvádí, že jejich děti mají nejraději sportovní aktivity a hudební aktivity (viz graf č. 15) a v neposlední řadě by ve školní družině rozšířili sportovní a hudební aktivity, jak vyplývá z grafu č. 16. Děti nejraději vykonávají sportovní aktivity a hudební aktivity a většina rodičů si myslí, že je potřeba tyto činnosti ještě rozšířit.

	určitě ano	spíše ano	nevím	spíše ne	určitě ne	nevyplněná odpověď
sportovní	27	10	8	4	5	36
přírodovědecké	17	17	7	3	3	43
technické	5	14	12	2	5	52
společenskovední	10	11	14	2	5	48
estetické	12	12	12	1	5	48
hudební	20	11	8	2	6	43

Tabulka č. 26 Rozšířili by rodiče některou z aktivit ve školní družině?



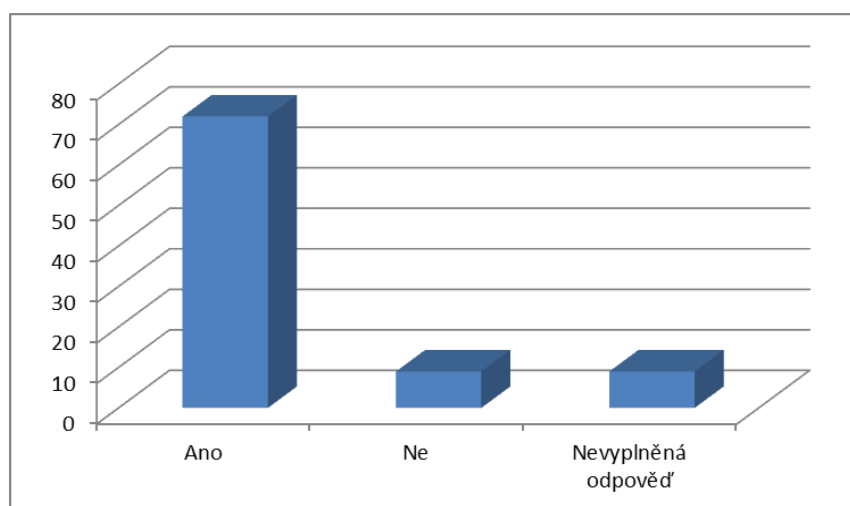
Nabízí se otázky, jak hodně informací rodiče o školní družině mají, zda vědí, co by měla školní družina všechno nabízet a jestli někdo rodiče seznámil s programem, který by měla družina zahrnovat. 80 % rodičů v dotazníkové položce č. 11 uvedlo, že školní družina rozvíjí znalosti ze školy, což také vyplývá z grafu č. 17. Jak je tato skutečnost možná, když většina respondentů uvedla, že školní družina by měla nejvíce zahrnovat sportovní aktivity a hudební aktivity a ještě by tyto aktivity rozšířili? Z tohoto zjištění, můžeme usoudit, že rodiče o školní družině nemají velké množství informací a informace od dětí nebudou úplně dostačující, aby věděli, co vše školní družina nabízí (viz kapitola 4.2). Rodiče nejspíše pouze vědí, co jejich děti v družině rády dělají a co pravděpodobně převážně dělají: to co je baví (viz kapitola 4.3). Závěrem by se dalo říci, že většina rodičů je spokojena s tímto systémem. Většině nejspíše stačí k jejich spokojenosti vědomí, že je o děti v době jejich nepřítomnosti postaráno a že jejich děti jsou ve školní družině spokojené a baví je to tam (viz graf č. 2).

Graf č. 17 Rozvíjí školní družina znalosti ze školy?

Drtivá většina rodičů (80 %) se domnívá, že školní družina rozvíjí znalosti ze školy. 10 % rodičů uvádí, že družina znalosti ze školy nerozvíjí a stejný počet respondentů na dotazníkovou položku č. 11 neodpovědělo.

Ano	72
Ne	9
Nevyplněná odpověď	9

Tabulka č. 27 Rozvíjí školní družina znalosti ze školy?



4. Souhrnné hodnocení výsledků dotazníkového šetření

Z šetření je patrné, že rodiče ve většině případů uvádějí, že jsou seznámeni s aktivitami, které probíhají ve vybraných školních družinách. Dalším zjištěním je, že rodiče získávají informace o programu ve školní družině především od dětí, a to po příchodu domů, po skončení školní družiny nebo formou různých výrobků, které si děti odnášejí domů. Žádný z rodičů neuvedl, že by se o programu školní družiny dozvídal jiným způsobem. Zdá se tedy, že rodičům nejspíše stačí vědomí, že jejich děti jsou na místě, kde tráví svůj volný čas tím, co je baví a je o ně v době jejich nepřítomnosti postaráno. Rodiče patrně nepožadují strukturovaný program a ani ho od školní družiny neočekávají. Ve většině případů, jak vyplývá z dotazníkových položek, zabývajících se skutečnostmi o školní družině a aktivitami ve školní družině, jsou zkrátka spokojeni se současným chodem školní družiny, kterou navštěvují jejich děti.

5. Závěr a diskuze

Empirickým jádrem mé bakalářské práce byl kvantitativní výzkum, kterým jsem zjišťovala, zda jsou rodiče dětí, které navštěvují školní družiny v oblasti Podkrkonoší (Harrachov, Jilemnice, Roztoky u Jilemnice, Martinice v Krkonoších a Jablonec nad Jizerou) seznámeni s aktivitami, které ve školní družině probíhají. Dále jsem pomocí dotazníků zjišťovala, odkud rodiče získávají informace o programu školní družiny, a v neposlední řadě bylo předmětem této práce zjistit, zda rodiče očekávají od školní družiny strukturovaný program.

Informace jsem získala pomocí dotazníků, které jsem rozdala ve školních družinách vychovatelkám, které je předaly respondentům. Rozdávání dotazníků předcházela konzultace s řediteli základních škol, kdy jsem objasnila, proč chci dotazníky rozdávat v jejich školních družinách, k čemu dotazníky slouží a že je možnost, po dokončení mé práce, ji předložit k dalšímu využití v jednotlivých družinách, což tři z pěti ředitelů uvítalo a moji bakalářskou práci by chtěli k nahlédnutí zapůjčit.

Předání dotazníků dále předcházela domluva s každou vychovatelkou školní družiny, kdy jsme si ujasnily odevzdání dotazníků a předem si vysvětlily každou z otázek v dotazníku, aby nedocházelo k nejasnostem. Nesetkala jsem se s žádnou vychovatelkou, která by nebyla ochotna případné dotazy rodičů zodpovědět, což byl velký přínos pro moji práci.

Vyhodnocením jednotlivých dotazníků jsem zjistila, že rodiče jsou rádi, že je o jejich děti postaráno, když oni sami nemohou trávit volný čas dětí společně s nimi. Jsou si vědomi toho, že je o děti postaráno pedagogickým pracovníkem, který může obohatit a ovlivnit jejich volný čas a tudíž i předchází možným patologickým jevům, které by mohly nastat, pokud by jejich děti trávily svůj volný čas mimo dohled odborného pracovníka. Analýza získaných dat naznačuje, že rodiče od družiny nepožadují strukturovaný program, stačí jim, že jejich dítě navštěvuje školní družinu rádo, je tam spokojeno a může dělat, co ho baví. Jsou jednoduše spokojeni s tím, že se o jejich děti někdo stará a zajímá v jejich nepřítomnosti.

Tato zjištění mohla být ovlivněna např. relativně malou návratností dotazníků ve školní družině v Harrachově. Rodiče však měli na vyplnění dotazníků více jak 10 dní, což mohlo přispět k lepšímu promyšlení odpovědí u jednotlivých dotazníkových položek či ke konzultaci odpovědí doma se svými dětmi.

Tato práce pro mne byla jistě velkým přínosem a možná i malým zklamáním, jelikož jsem si myslela, že rodiče budou očekávat nějaký program, který by měla školní družina poskytovat. Domnívala jsem se, že rodiče budou více komunikovat s vychovatelkami nebo dokonce budou vyžadovat komunikaci, aby věděli, co jejich dítě dělá, v čase, který netráví s rodinou. Osobně od školní družiny, kterou bude navštěvovat moje dcera, očekávám více než, že při pěkném počasí bude běhat na hřišti před školou a při nepřízní počasí si bude hrát uvnitř družiny. V samotném diskusním závěru své práce bych ráda vznesla otázku, na kterou mi provedený výzkum neumožnil odpovědět: zda rodiče neposílají své děti do školní družiny proto, že v podstatě nemají na výběr, kam své dítě umístit během pracovní doby, a proto vítají školní družinu, která je nejlepší dostupnou variantou pro jejich děti.

Seznam literatury a zdrojů

Literatura

- HOFBAUER, B., Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5.
- GAVORA, P., Úvod do pedagogického výzkumu. Vyd. 1. Brno: Paido, 2000. ISBN 978-80-7315-185-0.
- CHRÁSKA, M., Metody pedagogického výzkumu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J., Pedagogické ovlivňování volného času. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011. 240 s. ISBN 978-80-262-0030-7.
- PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, B., HRDLÍČKOVÁ, V., PAVLÍKOVÁ, A., Pedagogika volného času. Vyd. 4. Praha: Portál, 2011. 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6.
- HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J., a kolektiv, Školní družina. Vyd. 3. Praha: Portál, 2011. 152 s. ISBN 978-80-7367-900-2.
- ŘÍČAN, P., Psychologie. Vyd. 3. Praha: Portál, 2009. 304 s. ISBN 978-80-7367-560-8
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. Vývojová psychologie. Vyd. 4. Praha: Grada, 2007. 368 s. ISBN 80-247-1284-9.
- VÁGNEROVÁ, M., Vývojová psychologie I. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

Internetové stránky

- Rámcový vzdělávací program, 2007, Pro základní vzdělávání [online], [vid. 5.6.2014], dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf
- OECD, 2007, Informace o zapojení České republiky do vzdělávacích projektů OECD [online], [vid. 5.6.2014], dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/organizace-pro-ekonomickou-spolupraci-a-rozvoj-oecd>

Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 1

Vážení rodiče, dotazník, který před sebou máte, slouží k získání informací ohledně Vašich očekávání od školní družiny. Jedná se konkrétně o přínosy pro Vás a především pro Vaše děti, které svůj čas v družině tráví.

Vyplňování probíhá anonymně a trvá asi 20 minut. Vaše odpovědi se po odevzdání dotazníku zaznamenají a budou dále zpracovávány. Pokud nebudete moci některou z položek v dotazníku vyplnit, nemusíte (kromě úvodních otázek, které jsou povinné). Avšak budu Vám velmi vděčná, zodpovíte-li co nejvíce otázek. Zpracované údaje z dotazníků Vám v případě zájmu dám k dispozici, stejně tak jako plný text mé bakalářské práce.

Doufám, že i pro Vás bude tento dotazník přínosný.

Předem Vám mnohokrát děkuji za Váš čas, který strávíte nad tímto dotazníkem.

1. Kolik let je Vašemu dítěti?.....

2. Jakého pohlaví je Vaše dítě?

3. Jak užíváte služeb školní družiny?

Využíváme ranní družinu

Využíváme odpolední družinu

Využíváme ranní i odpolední družinu

4. Kolik hodin týdně tráví Vaše dítě ve školní družině?

Méně než 5 hodin

5-15 hodin

Více jak 15 hodin

5. Navštěvuje Vaše dítě rádo školní družinu?

Ano x ne

6. Jste seznámeni s činnostmi probíhajícími ve školní družině?

Ano x ne

V případě, že ano, popište je prosím:.....

7. Využíváte ve školní družině nabízené zájmové činnosti?

Ano x ne

V případě, že ano, jaké.....

8. Jaké oblasti zájmové činnosti by měla školní družina dle Vás zahrnovat?

Sportovní ano x nevím x ne

Přírodovědné ano x nevím x ne

Technické ano x nevím x ne

Společenskovědní ano x nevím x ne

Estetické ano x nevím x ne

Hudební ano x nevím x ne

9. Jaké aktivity Vaše dítě rádo vykonává?

Sportovní určitě ano x spíše ano x nevím x spíše ne x určitě ne

Přírodovědné určitě ano x spíše ano x nevím x spíše ne x určitě ne

Technické určitě ano x spíše ano x nevím x spíše ne x určitě ne

Společenskovědní určitě ano x spíše ano x nevím x spíše ne x určitě ne

Estetické určitě ano x spíše ano x nevím x spíše ne x určitě ne

Hudební určitě ano x spíše ano x nevím x spíše ne x určitě ne

10. V rámci aktivit nabízených školní družinou, je některá oblast, kterou byste rozšířili?

Sportovní	<input type="checkbox"/> určitě ano <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> spíše ano <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> nevím <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> spíše ne <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> určitě ne
Přírodovědné	<input type="checkbox"/> určitě ano <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> spíše ano <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> nevím <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> spíše ne <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> určitě ne
Technické	<input type="checkbox"/> určitě ano <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> spíše ano <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> nevím <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> spíše ne <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> určitě ne
Společenskovědní	<input type="checkbox"/> určitě ano <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> spíše ano <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> nevím <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> spíše ne <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> určitě ne
Estetické	<input type="checkbox"/> určitě ano <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> spíše ano <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> nevím <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> spíše ne <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> určitě ne
Hudební	<input type="checkbox"/> určitě ano <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> spíše ano <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> nevím <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> spíše ne <input type="checkbox"/> x <input type="checkbox"/> určitě ne

11. Domníváte se, že činnost družiny rozvíjí znalosti ze školy?

☐ Ano ☐ x ☐ ne

Děkuji Vám za Váš čas a spolupráci při vyplňování dotazníku